

๑๖
พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว

สยามไวยากรณ์ อักษรวิธี

คำอธิบาย

อักษรวิธี

ข้อ ๑. อักษร เป็นภาษาบาลี ไก่แก่ “อักษร” ในภาษาสันสกฤต แปลเอาความว่า ตัวหนังสือ คือ เครื่องหมายที่เขียนแทนถ้อยคำที่พูดจากัน

อักษรวิธี ก็คือตำราที่ว่าด้วย ตัวหนังสือ พร้อมทั้งวิธีเขียนอ่านและใช้ ตัวหนังสือ ให้ถูกต้อง ความหมาย ที่นิยมกันที่จริง ตำราอักษรวิธีนี้หาใช่ตำราไวยากรณ์ไม่ เพราะตำราไวยากรณ์นั้น ว่าด้วย ระเบียบแบบแผนของ ภาษา ที่คนเราใช้พูดจากัน แต่ตำราอักษรวิธีนี้ ว่าด้วย เครื่องหมายใช้แทนภาษาอันใดอันหนึ่ง แต่เพราะว่า ภาษา ต้องใช้ ตัวหนังสือ สำหรับแทนจึงได้เรียก ตำราอักษรวิธีนี้ไว้ในจำพวกตำราไวยากรณ์ และจัดไว้เป็นเบื้องต้นแห่ง ตำราไวยากรณ์

ตำรา อักษรวิธ นี้ แบ่งเป็น ๓ ภาค คือ—

- (๑) ภาคที่ ๑ ว่าด้วยลักษณะ อักษร
- (๒) ภาคที่ ๒ ว่าด้วยวิธี ประสมอักษร
- (๓) ภาคที่ ๓ ว่าด้วยวิธีใช้อักษร

—*—*—*—

ภาคที่ ๑ ลักษณะ อักษร

เสียงในภาษาไทย

ข้อ ๒. บรรดาเสียงในภาษาไทย ที่ใช้พูดหากันมีอยู่ ๓ อย่าง คือ :—

(๑) เสียงแท้ คือเสียงที่ออกมาจากลำคอตรง ๆ ซึ่งไม่ต้องใช้ลิ้นหรือริมฝีปากช่วยแปลงให้ประวนแปรไป เช่น เสียงแท้ก่อน ๆ หรืออักษรตัวแรกออกมา ปรากฏเป็น ออ, อา, อือ, เออ, เป็นต้น

(๒) เสียงแปร คือเสียงแท้ที่เปล่งออกมาแล้ว กระตือรือร้นให้กระทบ กอ เพดาน ฟัน หรือริมฝีปาก ทำให้เสียงแปรไป ปรากฏเป็น กอ, ขอ, เป็นต้น

(๓) เสียงกนกวิ คือเสียงแท้หรือแปร แล้วเปล่งทำให้เป็นเสียงสูง ๆ คำ ๆ อย่างเสียงร้อง กนกวิ ปรากฏเป็น กอ, ก้อ, กั๊, กั๊, กั๊, กั๊, เป็นต้น

ตัวอักษรตั้งขึ้นตามเสียง

ข้อ ๓. เมื่อ เสียงในภาษาไทยใช้พูดหากันเป็น ๓ อย่าง
เช่นนี้ ท่านจึงได้ ตั้งตัวอักษรขึ้นเป็น ๓ อย่าง เพื่อแทน
เสียงทั้ง ๓ นั้น คือ

- (๑) อักษร สำหรับแทน เสียงแท้ ให้ชื่อว่า “สระ”
- (๒) อักษร สำหรับแทนเสียงแปร ให้ชื่อว่า “พยัญชนะ”
- (๓) อักษร สำหรับแทนเสียงคนตรี ให้ชื่อว่า “วรรณยุกต์”

มูลรากแห่งตัวอักษร

ข้อ ๔. ตัวอักษร คือ สระ และ พยัญชนะนั้น มีราก
ง่ามาจากภาษา บาลี และ สันสกฤต มีหลักที่จะสังเกตได้คือ

(๑) คือลักษณะรูปตัวอักษรของชาติต่าง ๆ ที่ถ่ายแบบ
มาจากบาลีและสันสกฤต เช่น เขมร ลาว มอญ ฯลฯ ยัง
สังเกตได้ว่าละม้าย คล้าย คลึงกัน

(๒) การ จักดำทับตัวอักษรก็คล้ายกัน คือ เขาสระ
ไว้ก่อน แล้วถึง พยัญชนะ และ จักเป็นวรรณยุกต์ เรียงกันไป
ตามเสียง (ที่เกิดของอักษร) คือ กอ, เพศาน ปุ่มเสียงออก
กึ่งในเสียง

(๓) วิธีประสมอักษร เขาสระไว้ข้างหน้าบ้าง ข้างหลัง
บ้าง ข้างบนบ้าง ข้างล่างบ้าง

ส่วนวรรณยุกต์นั้น ในภาษาบาลีและสันสกฤตไม่มี ที่จริง
ไม่ว่าภาษาใด ย่อมมีเสียงดนตรี คือเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ คว้าง
กันทั้งนั้น แต่บาง ภาษา ก็ไม่นิยมได้เนื้อความ ของคำที่มีเสียง
สูง ต่ำ นั้น แยกกันออกไป เช่นจะกล่าวว่า “ชา” “ชา”
หรือ “ช้า” ก็มีเนื้อความอย่างเดียวกัน เพราะฉะนั้น ภาษา
เหล่านี้ จึงไม่จำเป็นต้อง ตั้ง ตัวอักษร ขึ้นแทน เสียงดนตรี เช่น
ภาษาบาลี สันสกฤต อังกฤษ เป็นต้น จึงนับว่าไม่มี วรรณยุกต์
แต่ บาง ภาษา ก็นิยมใช้พูดเสียง สูง ต่ำ ได้มีความหมาย ต่าง กัน
เช่น ภาษาจีน ไทยเราพูด โทง โทง จิน และนิยมใช้ สำเนียง ดนตรี
คล้าย จีน จึงต้อง ตั้ง ตัวอักษร จำพวก วรรณยุกต์เพิ่ม เต็มขึ้น
เพื่อให้ พ้องกับ สำเนียงที่ใช้พูด

พระ
กระทรวง
ศึกษาธิการ

รูปสระ

ข้อ ๕. สระ ในภาษาไทยนั้น แยกออกจากบาลีและ
สันสกฤต และภาษาอื่นๆ ที่ถ่ายแบบมาด้วย เช่น ภาษา
เหล่านี้มีรูปสระ เช่น ๓ ชนิด ใช้เขียนไว้ทุก ๆ คำ
ประสมกับพยัญชนะ อีกชนิดหนึ่ง แต่ในภาษาไทย มีแต่รูปสระที่
ใช้ประสมกับพยัญชนะ อย่างเดียว เมื่อต้องการ จะเขียนไว้ทุก ๆ

ก็เอาตัว “อ” ซึ่งจัดไว้ในพวกพยัญชนะ มา ประสมเข้า ออกเสียง เช่นเดียวกับสระ เป่ล่า เช่น อา, อุ, เอ เป็นต้น เว้นแต่สระ ฤ ฦ ฤ ฦ ๔ ตัวนี้ เขียนโดดๆ ก็ได้ ประสมกับพยัญชนะก็ได้ เช่นเดียวกับสระ อังกฤษ และรูปสระ นั้น บางทีก็ใช้รูปเดียว เป็น สระ หนึ่ง บางที ก็ใช้หลายรูป ประสมกันเป็น สระ หนึ่ง มี ต่าง กัน เช่น ๒๑ รูป ดังนี้

(๑) ะ เรียก วิสรรชนี สำหรับ ประ หลัง เป็น สระ อะ และ ประสม กับ รูปอื่น เป็น สระ เออะ แอะ โอะ เออะ เออะ เอียะ เอือะ อัวะ

(๒) ั เรียก ไม้ศก หรือ หัก อาภาศ สำหรับ เขียนข้าง บน เป็น สระ อะ เมื่อ มี ตัว ศก และ ประสม กับ รูปอื่น เป็น สระ อัวะ อัว

(๓) ิ ไม้ไต่คู้ สำหรับ เขียนข้าง บน แทน วิสรรชนี ใน สระ บางตัว ที่มี ตัว ศก เช่น เอ็น แ็น อือฯ ฯลฯ และ ใช้ ประสม กับ ตัว ก. เป็น สระ เอะ มี ไม้ ไต่ คือ กิ (อ่าน เก้าะ)

(๔) ำ เรียก ลากข้าง สำหรับ เขียนข้าง หลัง เป็น สระ อา และ ใช้ รูปอื่น เป็น สระ เออะ อำ เอะ

(๕) ึ เรียก ฟันทูลี่ สำหรับ เขียนข้าง บน เป็น สระ อี และ ประสม กับ รูปอื่น เป็น สระ อี อี อี เอียะ เอีย เอือะ เอือ และ ใช้ แทน ตัว อ ของ สระ เออ เมื่อ มี ตัว ศก ก็ได้ เช่น เกอณ เป็น เกิน

(๖) ๑ เว็บบนของ สำหรับเขียนข้างบนพิทักอิเป็นสระ อี และประสมกับรูปอื่นเป็นสระ เอียะ เอีย

(๗) ๐ เว็บบนทุกทิศ หรือ หยาบน้ำค้าง สำหรับเขียนข้างบนลากข้างเป็นสระ อ่า, บนพิทักอิ เป็นสระ อี ในภาษาบาลีและสันสกฤตท่านจักเป็นพยัญชนะ เรียกว่า นิคคหิต หรือ นฤคหิต สำหรับเขียนบน สระ ในภาษาบาลีอ่านเป็นเสียง ง สกต เช่น กิ ฏิ ฏิ อ่าม กิง กิง กุง, ในภาษาสันสกฤตอ่านเป็นเสียง ม สกต เช่น กิ ฏิ ฏิ อ่าม กิม กิม กุม ไวยากรณ์นำมาใช้ข้าง เช่น อูมู อ่าม อุมมู ฯลฯ

(๘) ๖ เว็บบนของ สำหรับเขียนบนพิทักอิ เป็นสระ อี และประสมกับสระอื่นเป็นสระ เอียะ เอีย

(๙) ๖ เว็บบนของสำหรับเขียนข้างล่างเป็นสระ อู

(๑๐) ๖ เว็บบนของสำหรับเขียนข้างล่างเป็นสระ อู

(๑๑) ๖ เว็บบนของสำหรับเขียนข้างหน้า รูปเดียวเป็นสระ เอ สองรูปเป็นสระ แอ และประสมกับสระอื่นเป็นสระ เอะ แอะ เอาะ เออะ เออ เอียะ เอีย เอียะ เอีย

(๑๒) ๖ เว็บบนของสำหรับเขียนข้างหน้าเป็นสระ โอ

(๑๓) ๖ เว็บบนของสำหรับเขียนข้างหน้าเป็นสระ โอ

(๑๔) โ เรียกไม้โอ สำหรับเขียนข้างหน้าเป็น สระ โ
และ ประ วิสรรชนี เข้า เป็น สระ โอะ

(๑๕) อ เรียก ทัว ออ สำหรับเขียนข้างหลังเป็น สระ ออ
และ ประสม กับรูปอื่นเป็น สระ อือ (เมื่อไม่มีตัวสะกด) เออะ
เออ เอือะ เอือ

(๑๖) ย เรียก ทัว ยอ สำหรับประสมกับรูปอื่นเป็น
สระ เอียะ เอีย

(๑๗) ว เรียก ทัว วอ สำหรับประสมกับรูปอื่นเป็น
สระ อัวะ อัว

(๑๘) ฤ เรียก ทัว ฤ สำหรับเขียนเป็น สระ ฤ

(๑๙) ฤา เรียก ทัว ฤือ สำหรับเขียนเป็น สระ ฤา

(๒๐) ฤ เรียก ทัว ฤิ สำหรับเขียนเป็น สระ ฤิ

(๒๑) ฤา เรียก ทัว ฤือ สำหรับเขียนเป็น สระ ฤา

ฤ ฤา ฤ ฤา ๔ ตัวนี้เป็น สระ มา จากสันสกฤต จะเขียน
ไทย ๆ ก็ได้ ประสม กับพยัญชนะก็ได้ ใช้เขียนข้างหลังพยัญชนะ
เสียงสระ

ข้อนี้ ถึงแม้ว่าเสียง สระ จะ เป็น เสียงแท้ ซึ่ง เปล่ง
ออกมา จากลำคอ ก็ได้ แต่ก็ ต้อง อาศัย ฐาน คือ ที่ เกิดข้าง
เล็กน้อย ไตมีชนกัน แต่ไม่ต้องใช้ลิ้นหรือริมฝีปากไต่มา าน

ทำให้เสียงแปรไปเป็นพยัญชนะ ในภาษาไทย มีเสียงสระ
ต่างกันเป็น ๓๒ เสียง ซึ่งประกอบขึ้นด้วยรูปสระ ๒๑ ข้างต้น
นี้ ทั้งนี้

อะ	อา	เอียะ	เอีย
อิ	ไอ	เอือะ	เอือ
อุ	อุ	อัวะ	อัว
อู	อู	ฤ	ฤา
เอะ	เอ	ฦ	ฦา
แอะ	แอ	อำ	
โอะ	โอ	โอ	
เอะ	ออ	โ	
เออะ	เออ	เอา	

ในเสียงสระ ๓๒ นี้ มีเสียงซ้ำกันอยู่ ๘ เสียง ซึ่ง
นับว่าเป็นสระเกิน คือ ฤ ฦ ฦา อำ โอ โอ เอา เพราะฉะนั้น
จึงมีเสียงสระไทยต่างกันอยู่เพียง ๒๔ เสียงเท่านั้น

ข้อ ๗. สระที่อยู่แถวหน้านี้มีเสียงสั้น เรียกว่า
“วิสลดสระ” (สระสั้น) สระที่อยู่แถวหลังนี้มีเสียงยาว เรียกว่า
“กัมมสระ” (สระยาว) เสียงวิสลดสระที่ไม่ได้ตัวสะกดทำ
เป็น “ลห” (เบา) เสียงวิสลดสระมีตัวสะกดกับเสียงกัมมสระ

พระที่นั่ง ๙
พระที่นั่ง ๑
พระที่นั่ง ๒

สระ

๙

ที่มีตัว สก ก ัก ัก ไม่มีก ัก ท่านจักเป็น "คร" (หนัก) แต่
อ่า ใอ ใอ เหา & ทั่ว ทั่ว จักเป็น คร เพราะ เป็นเสียง มีตัว
สก ก อยู่แล้ว คือ อัม อัย อัว (อะ + ว)

ข้อ ๘. สระในภาษายาตีมี ๘ ตัว คือ อะ อา อิ อี อุ
อุ เอ โอ และสระในภาษาสันสกฤตก็มีเพียง ๑๔ ตัวเท่านั้น
คือ อะ อา อิ อี อุ อุ ฤ ฤ ฤ ฤ เอ โอ เหา สระไทย
ที่มี มากออกไปอีกนั้น เป็นด้วยเรา มา เพิ่มเติมขึ้นทีหลัง
เพื่อให้ พอ กับ สำเนียงในภาษาไทย

จำแนกสระ

ข้อ ๙. เสียงสระทั้ง ๓๒ นี้ จักเป็น ๓ พวก คือ

(๑) สระแท้ คือสระที่เปล่งออกมาเป็นเสียงเดียวไม่มี
เสียงสระอื่นประสม มี ๑๘ ตัว จักเป็น ๒ พวก คือ

ก. สระแท้ฐานเดียว คือสระแท้ที่เปล่งออก โดย
ใช้ลิ้นหรือริมฝีปากกระทบฐานใดฐานหนึ่ง คือ คอ เพดาน ปุ่ม
เหงือกหรือฟัน ริมฝีปาก แต่ฐานเดียวมี ๘ ตัว คือ

อะ อา. คู่นี้เกิดแต่ฐาน คอ คือให้ลมกระทบ คอ
อิ อี คู่นี้เกิดแต่ฐานเพดาน คือให้ลมกระทบ เพดาน

อ อ คูนเกิดแก่ฐานปุมเหงอกหรือพัน คือให้ลม กระทย
ปุมเหงอกหรือพัน

อุ อุ คูนเกิดแก่ฐานริมฝีปากคือให้ลมกระทยริมฝีปาก

ข. สระแท้สองฐาน คือสระที่ต้องทำ ๒ ฐานพร้อมกัน
คือให้ลมกระทย ๒ ฐาน มี ๑๐ ตัว คือ

เอะ เอ, แอะ แอ สองคูน เกิดแก่ฐาน คอ กับ เพดาน

เออะ เออ คูนเกิดแก่ฐาน คอ กับปุมเหงอกหรือพัน

โอะ โอ, เอะ ออ สองคูนเกิดแก่ฐาน คอ กับริมฝีปาก

(๒) สระ ประสม คือสระที่มีสำเนียง สระแท้ ประสม
กัน ๒ สระ มี ๖ ตัว คือ

เอียะ คือมีเสียง อี กับ ะ ประสมกัน

เอิบ คือมีเสียง อี กับ า ประสมกัน

เอือะ คือมีเสียง อี กับ ะ ประสมกัน

เอือบ คือมีเสียง อี กับ า ประสมกัน

อัวะ คือมีเสียง อุ กับ ะ ประสมกัน

อuib คือมีเสียง อุ กับ า ประสมกัน

(๓) สระ เกิน คือสระที่มีสำเนียงซ้ำกับสระแท้ข้าง
ต้นนั้น เช่นแท้มีเสียง พยัญชนะ ประสม หรือ สกกอยู่ด้วย
เท่านั้น มี ๘ ตัว คือ

ฤ ฤา ฤ ฤา อ้า โอ โอ เอา

ฤ ฤา ฤ ฤา ๔ ตัวนี้มีเสียงซ้ำกับเสียง ี ี ี ี ี ี
เป็นสระมาจากสันสกฤต โดยมากใช้ในคำที่มาจากสันสกฤต
สระอ้า มีเสียงซ้ำกับสระ อะ มีตัว ม สกท คือ อัม
สระโอ โอ มีเสียงซ้ำกับสระ อะ มีตัว บ สกท คือ
อัย แต่บางชาจารย์ ท่านว่า เสียง โอ สั้นกว่าเสียง โอ เล็กน้อย
จึงได้ตั้งไว้ต่างกัน

สระเอา มีเสียงซ้ำกับสระ อะ มีตัว ว สกท ที่ถูก
ควร จะเป็นรูป “อัว” แต่รูปที่เราใช้เป็นสระ อัว ซึ่งควร
เขียน “อัว” ทั้งนี้เสียแล้ว เพราะฉะนั้นสระ อะ มีตัว ว สกท
จึงไม่มีวิธี เขียนในภาษาไทย ต้องเขียนสระ เอา แทน แต่
ในภาษาบาลีหรือสันสกฤต ซึ่งเขียนในอักษรไทยว่า อัว เช่น
นี้จะอ่านเป็น สระ อัว อย่างไทยไม่ได้ ต้องอ่านเป็นเสียง อะ
มีตัว ว สกท เช่น “อุยฺหวินฺตา” ต้องอ่าน “อุยฺหวินฺตา”
แต่ถ้าเขียนตามแบบพินทุ เป็น “อุยฺหวินฺตา” แล้วจะทำให้ผู้อ่าน
ไม่หลง เป็น สระ อัว ใ้ที่ เทียว

สระเอินโหล่นี้ ถึงแม้ว่า จะมีเสียงซ้ำกับสระ แท้ทั้ง
อธิบาย แล้ว ก็ ก็ แต่ยังมีวิธีใช้ต่างกัน ทั้งจะกล่าวต่อไปข้างหน้า

พยัญชนะ

รูปพยัญชนะ

ข้อ ๑๐. รูปพยัญชนะไทยมี ๔๔ ตัว คือ

ก ข ข ค ค ฉ ง, จ ฉ ช ช ฌ ญ, ฎ ฏ ฐ ฑ
ฒ ณ, ต ต ถ ท ธ น, บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม, ย ร ล
ว ศ ษ ส ห พ อ ฮ

พยัญชนะที่มีเสียงซ้ำกัน มีชื่อกำกับ อยู่ด้วย เพื่อจะ
ให้ฟังรู้ว่าตัวไหนแน่ แต่ชื่อมันเรียกกันต่าง ๆ ตามลัทธิ
อาจารย์ ในที่นี้เราจะเลือกเรียกตามที่ชอบดังนี้

ข ช้อง, ข เขตร (เพราะเดิมเขียน "เขตร", ค ควาย,
ค กันฐา (เพราะเดิมเขียนคอ), ฌ ระวัง, ช ช้าง, ฌ เฌอ
(คันไม้), ญ ญิง, ฎ ฎา, ฏ ฏัก, ฐ ฐาน, ฑ ฒนา,
ฒ พญา (คนแก่), ณ เณร, ต เต็ก, ต เต่า, ถ ถู, ท
ทหาร, ฌ ชง, น หนู, พ พาน, ภ สำเภา, ย ยักษ์, ร เรือ,
ล ลิง, ฟ ฟา (ปิ่น), (ตัว ร นี้มีเสียงผิดกับ ล แต่มักจะ
เรียกปนกัน จึงตั้งชื่อไว้เพื่อให้รู้จัก)

พยัญชนะ

ข้อ ๑๑. พยัญชนะ บาลี มี ๓๓ ตัว ดังนี้

	๑	๒	๓	๔	๕	
วรรณ ก	ก	ข	ค	ฌ	ง	น ช
วรรณ ะ	จ	ฉ	ซ	ฌ	ญ	ย ฎ
วรรณ ฐ	ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ	ร ฬ
วรรณ ต	ด	ถ	ท	ธ	น	ล ฬ
วรรณ ป	ป	ผ	พ	ภ	ม	อ

ฐาน ๑๐
เทตาน
มเน
โพ
วัน

เลขวรรณ บร ลว สห (นิคคหิต)

พยัญชนะ สันสกฤต มี ๓๕ คือ เติม ค ฆ เข้าใน เลขวรรณ
ทั้งนี้ “บร ลว ค ฆ สห” นอกนั้น เหมือน พยัญชนะ บาลี
๕ วรรณข้างบนนี้มีวรรณ ๕ ตัว พยัญชนะ แลวศหน้า
เรียก พยัญชนะที่ ๑ และ แลวศ ๖ ไป ก็เรียก พยัญชนะที่ ๒—
๓—๔—๕ ตามเลขที่กำกับไว้

นักเรียนต้อง จำไว้ด้วย เพราะต่อไป จะต้องใช้เปรียบ
เทียบกับ พยัญชนะไทย

การ ที่พยัญชนะไทย มี มากกว่าแบบเดิม นั้น เป็นเพราะ
ไทย เติมเต็มขึ้นทีหลัง

รูปเครื่องหมายกำกับพยัญชนะ

ข้อ ๑๒. ไทยเรา เขียนตัวพยัญชนะ เลข ๖ แล้วอ่าน เป็น

เสียงสระ อะ ประสม อย่าง ขาติ และ สันสกฤต มี อยู่ มาก และ เขียน
 ทึก ๆ กันไป เช่น “วินย” จะ อ่าน ว่า “วิน-ยะ” หรือ “วิ-นยะ”
 ก็ได้ เพราะฉะนั้นจึง ต้อง มี เครื่องหมาย บังคับ เพื่อ จะได้
 อ่าน ได้ ถูก ต้อง มี ๓ รูป ดังนี้

เรียก กณฺฑาพมาต สำหรับ เขียน ข้าง บน เพื่อให้ รู้ ว่า
 เป็น ตัว การันต์ ไม่ ต้อง อ่าน เช่น “ฤทธิ” ตัว ธิ ไม่ ต้อง อ่าน
 สำหรับ คำ ภาษา ไทย นี้ อย่าง หนึ่ง, สำหรับ คำ ขาติ และ
 สันสกฤต เพื่อให้ รู้ ว่า เป็น ตัว สกท เช่น “สิทธิ” ตัว ธิ เป็น
 ตัว สกท นี้ อย่าง หนึ่ง

เรียก ขาณิกการ สำหรับ เขียน ไว้ ข้าง บน ใน ภาษา ขาติ
 และ สันสกฤต เพื่อให้ รู้ ว่า เป็น อักษร ควบ กัน เช่น “กณฺฑิควา,
 พราศมณ,” ฯลฯ

เรียก พินทุ สำหรับ เขียน ไว้ ข้าง ล่าง ตัว พยัญชนะ ใน
 ภาษา ขาติ และ สันสกฤต เพื่อให้ รู้ ว่า เป็น ตัว สกท หรือ เป็น
 ตัว ควบ แล้ว แต่ ควบ

เช่น คนฺฑควา อ่าน กณฺฑควา, กณฺเท อ่าน กณฺเท,
 กุเมตฺ อ่าน กุม-เต ฯลฯ

วิธี เขียน คำ ภาษา ขาติ และ สันสกฤต ตาม แบบ พินทุ นี้ ไม่
 ต้อง ใช้ ไม่ คับ อด ภาศ เพราะ พยัญชนะ ขาติ และ สันสกฤต

สันมุติว่ามีสระ อะ อยู่ในตัวแล้ว เมื่อมีตัวสะกด ก็ต้อง
อ่านเป็นเสียงสระ อะ มีตัวสะกด เช่น “ภน-เท” ต้องอ่าน
“ภัน-เท” เราอ่านว่า “ภน-เท” อย่างไทยไม่ได้ เพราะ
สระ โอะ ไม่มี ถึงมี สระโอ ก็มีรูปอย่างอื่น

เสียงพยัญชนะ

ข้อ ๑๓. เสียงพยัญชนะ ในภาษาไทยมีซ้ำ กันอยู่มาก
ภาษา เขม ของ เขา มีสำเนียง ต่างกัน ทุก ตัว เป็นเพราะเรา
เรียกผิดเพี้ยนไป ตาม ภาษาเรา ทั้ง จะ อธิบาย ต่อไปนี้

เสียง พยัญชนะในภาษาบาลี แตรสันสกฤต เขา เรียก ตาม
ฐานทั้งต่อไป นี้

วรรณ กะ กับ ทวิ ค เกิดแก่ฐาน ๑๐ ตัว ค ของเขามี
เสียงเหมือนตัว G ในคำว่า “God” ของ ภาษา อังกฤษ ไทย
เรา เรียกเพี้ยนไป ตรง กับ ตัว ฌ

วรรณ จะ กับ ทวิ ย และ ศ เกิดแก่ฐาน เพดาน แต่ตัว
ช มีเสียงเหมือน ตัว J ในภาษาอังกฤษ ไทยเราเรียกเพี้ยนไป
ตรงกับ ตัว ฉ และให้วรรณนี้เราเติมตัว ช เข้าตัวหนึ่งซึ่งมี
เสียงเกิดแก่พยางค์อย่างตัว ส ตัว ญ ของเขามีเสียงขึ้นจมูก ไทย
เรา เรียกเหมือนตัว ย แต่ใช้สะกดในแม่กน และ ตัว ค ของเขา
มีเสียงคล้ายตัว Sh ในภาษาอังกฤษ แต่ใช้สันสกฤตเพดาน

และมีลมต้นกว่าตัว Sh แต่ไทยเราออกเสียงอย่างเดียวกับตัว ส
 วรรณ ฏะ กับตัว ร, ย, และ พ เกิดแต่ปุ่มเหงือกมีเสียง
 ก้องขึ้นศีรษะ วรรณ ฐะ วรรณ ฑะ วรรณ ฒะ ไทยเรา เรียกเพี้ยนไป ตรงกับ
 วรรณ ตะ ซึ่งเกิดแต่ฟัน, ตัว ท เราเรียกตรงกับตัว ต บ้างเช่น
 มณฑล, ตรงกับตัว ช บ้างเช่น กริษา, ตัว ว เรียก ตรงกัน,
 ตัว ย ของเขามีเสียงเหมือนตัว Sh อังกฤษ แต่ไทยเรา
 เรียกเหมือนตัว ส และ ตัว พ ก็เรียกเหมือนตัว ล.

วรรณ ตะ กับตัว ล และ ส เกิดแต่ฟัน ไทย เรียก
 ตรงกันเว้นแต่ตัว ท เขาออกเสียงเช่นตัว ต แต่ไทยเราออก
 เสียงตรงกับตัว ช.

วรรณ ฬะ กับตัว ว เกิดแต่ริมฝีปาก ไทย เรียกตรง กัน
 เว้นแต่ตัว พ เขาออกเสียงเหมือนตัว บ และไทยเราเติม
 ตัว ฝ, ฟ. ซึ่งมีเสียงเกิดแต่ฟันและริมฝีปาก เข้าอีก

ตัว ช นั้นนับว่าไม่มีเสียง ทั้งไว้สำหรับเขียนท่อนใต้
 สระเกาะเท่านั้น

ตัว ซ นั้นมีเสียงฐานเดียวกับตัว ค

ข้อ ๑๔. พยัญชนะไทยทั้ง ๔๔ ตัวนั้น ถ้าไม่กำหนด
 เสียงสูงต่ำแล้ว ก็มีสำเนียง ตามที่ไทยใช้อยู่เพียง ๒๐
 เท่านั้น ดังนี้

(๑) ก	(๑๑) น
(๒) ข ก ต ม	(๑๒) บ
(๓) ง	(๑๓) ป
(๔) จ	(๑๔) ผ พ ภ
(๕) ฉ ช ฌ	(๑๕) ฝ ฟ
(๖) ซ ศ ษ ส	(๑๖) ม
(๗) ญ ย	(๑๗) ร
(๘) ฉุด กับเสียง	(๑๘) ล พ
ฯ บางคำ	(๑๙) ว
(๙) ฉุด	(๒๐) ห อ
(๑๐) รุ ฤ ฌ ฏ ท ธ	(เสียง อ ไม่นับ)

ตัว ญ ย หี เมื่อประสมสระ ออกเสียง อย่างเดียวกัน
แต่เมื่อตัวสกทามีเสียง ต่างกัน คือ ตัว ญ เป็นแม่ กณ, ตัว ย
เป็นแม่ เกย

เสียงพยัญชนะ ทั้ง ๒๐ หี ถ้าจะผันด้วย วรรณยุกต์
ทุกตัว ก็มีสำเนียงพอใช้ในภาษาไทย แต่ที่ข้อนี้ใช้รูปพยัญชนะ
ซ้ำกันมาก ออกไป นั้น ก็เพื่อจะใช้ตัวหนังสือให้ตรงกับ ภาษา
เดิมที่เรานำมาใช้ เป็นข้อไฉน

จำแนกพยัญชนะ

ข้อ ๑๕. พยัญชนะ ๔๔ ตัวนี้ จำแนกตามวิธีใช้เป็น
๓ พวก ดังนี้

(๑) พยัญชนะ กลาง คือพยัญชนะที่ใช้เป็นกลางทั้ง
ไป ทั้งไทย บาลี และสันสกฤต มี ๒๑ ตัว คือ

ก ข ค ง จ ฉ ช ซ ฌ ต ถ ท ธ ป ฟ ภ ม ย ร ล ว ส ห

(๒) พยัญชนะ เติม คือพยัญชนะ ที่คิดมาจากแบบ
เติม มีที่ใช้กันแต่คำที่มาจากภาษาเติมคือ บาลี และสันสกฤต
โดยมาก มี ๑๓ ตัว คือ

ฌ ญ ฎ ฐ ฑ ฒ ณ ฏ ฝ ศ ษ

พยัญชนะเหล่านี้ บางตัวก็ใช้เขียนในภาษาไทยบ้าง แต่
มีน้อยนับว่าเป็นพิเศษ เช่น

นำ เขียน ฌอง วรรณ ๖๖ ๖๖ ใหญ่ ฌั่ว (พืช) ฌึง
ณ (ใน) ชง เชอ ส้าเภา ตะเภา เภาตรา อ้าเภา เสาภา ภาบ
(เช่น ภาบใน) เศว้า คึก (คักกู) เคิก ฯลฯ และใช้เป็นตัว
สกฤตก็มีบ้าง เช่น เจริญ ชวัญ ศาญ เพญ เทอญ ซาญ พิศ
ปราศ บำราศ ทาษกา ฯลฯ

คำพิเศษเหล่านี้ ถึงแม้ว่า จะใช้พยัญชนะ กลางแทนก็
ควร ที่ยังคงใช้อยู่ก็เพราะ คิด มาแต่โบราณ แต่ก็มี

ผู้ ใช้พยัญชนะ กลาง แทน ชื่น มาก แล้ว

(๓) พยัญชนะ เติม คือพยัญชนะ ที่ไทย เราคิดเพิ่ม
เติม ชื่น ที่หลัง มี ๑๐ ตัว คือ

ช ค ฌ ฎ ก บ ฝ ฟ อ ฮ

ตัว ช ค ๒ ตัวนี้ ตั้งขึ้นเพื่อเหตุไร ทราบไม่แน่ เติม
ใช้ในคำว่า “เชคร” กับคำว่า “คอ” (คือคอคนหรือสัตว์)
แต่เกี่ยวนี้ไม่ใช่แล้ว นับว่าไม่มีที่ใช้เป็นอันเลิก กันไปเอง

ตัว ฌ นี้ตั้งขึ้นสำหรับใช้เป็นอักษร คำของตัว ค ฌ ส
เช่นในคำว่า ไช, เซ, ชง ฯลฯ

ตัว ฎ ก ๒ ตัวนี้ ตั้งขึ้นด้วยเหตุนี้ คือ เราเรียกตัว
ท เพิ่มขึ้นเป็นเสียงตัว อ เสียงแล้ว เสียงตัว ท. เติมของเขา
ซึ่งตรงกับตัว ก ก็ขาดไป และ เป็นเสียงที่มีใช้ในภาษาไทย
ด้วย จึงต้องตั้งตัว ก ขึ้นแทน และตั้งตัว ฎ ขึ้นแทนตัว จ
เพื่อให้ได้ระเบียบกับวรรณ ก ก เล็ก และเขา มาใช้ในคำที่
แผลง มาจากตัว ฎ ก ในภาษาเดิม เช่นฎีกาเป็นฎีกา และ
การา เป็นการา ฯลฯ ด้วย หาใช้ในคำที่มาจากตัว จ และ
ท ในภาษาเดิมไม่ ตัว ฎ ไม่มีที่ใช้ในคำไทยแต่เลย แต่
ตัว ก นี้ใช้ในคำไทยทั่วไปเช่น ไก่ กก กง เก็ก กัง ฯลฯ

ตัว บ นี้ตั้งขึ้นแทนเสียงตัว พ โดยเหตุเช่นเดียวกับ

ตัว ก และ ก ไม่ใช้ ในคำที่มาทกตัว พ เช่น เทียวกัน กลับไปใช้
ในคำที่แผลง มาจากตัว ฆ เช่น ปีกา เป็น ปีกา ปาวมิ เป็น ขาวมิ
 ฯลฯ และใช้ ในคำไทยทั่วไปด้วย เช่น ขก บัง ใบ ฯลฯ ตัว
 ฌ ฬ นี้ ไม่มีในภาษาไทย เราจึง ต้อง ตั้งขึ้นให้พอถึงเสียง
ภาษาไทยทั้งสูง และต่ำ เช่น ฌาง ฟาง ฌาก ฟาก ฯลฯ

ตัว ฌ นี้ ตั้งขึ้นสำหรับ เป็นท่อนให้สระ เกาะเท่านั้น เพราะ
สระ ของเรา อยู่ลอบแก่ตัวพ้องไม่ได้ ถ้าจะเขียนคำที่ออกเสียง
สระ อย่างเดียว ก็ต้องเอาตัว ฌ แทนที่เข้าไว้ เช่น อะไร, อาลัย
อิเหนา อภัย ไฉน จะเขียนเป็น อะ ไร ำ ลัย เหน่า ภัย
ไ ฉน ก็ไม่ได้

ตัว ฌ นี้ ตั้งขึ้นไว้เป็นอักษรต่ำของตัว ฌ ใช้ในคำไทย
เช่น เฮฮา เฮ้ย ไฮก ฮุก ฯลฯ

—*—

วรรณยุกต์

รูปวรรณยุกต์

ข้อ ๑๖. ภาษาที่ไม่มีเสียงวรรณยุกต์ มีแต่ สระ กับ
พยัญชนะ ก็พอแล้ว จะอ่านเป็นเสียง สูง ต่ำ อย่างไร ก็แล้ว
แต่นิยม แต่ในภาษาไทย นิยมใช้วรรณยุกต์ ด้วย จึงต้องมี

อักษร วรรณยุกต์บังคับอีก ต่อหนึ่ง อะ อ่า เป็นเสียงสูง ๆ คำ ๆ
 ความจำเอาใจไม่ได้ วรรณยุกต์มีรูป ต่างกันเป็น ๔ ดังนี้

- (๑) ' เรียบไม้เอก
- (๒) ˊ เรียบไม้โท
- (๓) ˋ เรียบไม้ตรี (เหมือนเลข ๗)
- (๔) ˊˋ เรียบไม้ จักวา (เหมือนเครื่องหมายบวก)

รูปวรรณยุกต์ทั้ง ๔ นี้ ใช้เขียนบน ส่วนท้าย ของ พยัญชนะ
 ตัน ทั้งนี้ กรอบ กวบ กัก เจอ จะ เขียนบน รูปสระ หรือตัว
 สกทัง นี้ กรอบ กวบ ไม่ถูก ถ้ามีรูปสระ อยู่ข้างบน ต้อง
 เขียนบนรูปสระ นั้นอีก ต่อหนึ่ง ทั้งนี้ เค็ดอน, ชัน กัก คือ

นอกจากรูปวรรณยุกต์นี้ ยังมีวิธี บอกเสียงวรรณยุกต์
 ได้ อีก โดย กำหนด ตัว พยัญชนะที่จะ อธิบาย ต่อไปข้าง หน้า
 เสียงวรรณยุกต์

ข้อ ๑๙. เสียงวรรณยุกต์ที่ใช้อยู่ในภาษาไทย มีเป็น

๕ เสียง ดังนี้

- (๑) เสียงสามัญ คือเสียงกลาง ๆ เช่น กา คาง ฯลฯ
- (๒) เสียงเอก เช่น ถ้า ข้า ฝาก หมัก ฯลฯ
- (๓) เสียงโท เช่น ถ้า คำ มาก ฯลฯ

(๔) เสียงตรี เช่น ก้า ค้า ชัก ฯลฯ

(๕) เสียงจัตวา เช่น ก้า ขา ฯลฯ

ถ้ากับมี จักตามวิธี วรรณยุกต์ ถ้าจะ จัก ถ้ากับให้เสียง
เรียงกันอย่าง เสียงเครื่อง คนตรี แล้วควร เช่น ดังนี้

(๑) เสียงเอก เช่น เสียงต่ำที่สุด เช่น ก้า

(๒) เสียงโท รองเสียงเอก เช่น ก้า

(๓) เสียงสามัญ รองเสียงโท เช่น ก้า

(๔) เสียงตรี รองเสียงสามัญ เช่น ก้า

(๕) เสียงจัตวา รองเสียงตรี และ สูงที่สุด เช่น ก้า

จำแนกวรรณยุกต์

ข้อ ๑๘. วรรณยุกต์ จำแนก ออกเป็น ๒ พวก ดังนี้

(๑) วรรณยุกต์ที่มีรูป คือวรรณยุกต์ที่ต้องใช้รูป
วรรณยุกต์ คือไม้ บังคับข้างบน เช่น ก้า ก้า ก้า

ก้า, ข่า } คำ ทั้งนี้ เช่นกัน วรรณยุกต์ที่มีรูปนี้ มีแต่
คำ

๔ เสียง คือ เอก โท ตรี จัตวาเท่านั้น เสียงสามัญไม่มี

(๒) วรรณยุกต์ที่ไม่มีรูป คือ วรรณยุกต์ที่ไม่ต้องใช้
รูป วรรณยุกต์บังคับข้างบน สังเกตเสียงวรรณยุกต์ได้ ด้วย
วิธีกำหนดทวิพัญชนะ เช่น สูง กลาง ต่ำ แล้วประสมกับ สระ

และ พยัญชนะ อ่านเป็นเสียงวรรณยุกต์ได้ ตาม พวก เช่น คาง
 ขาก คาก คัก ขาง กัง นี้ เป็น คำนวณวรรณยุกต์ไม่มีรูปนี้ มี
 ครบทั้ง ๕ เสียง

คำเป็นคำตาย

ข้อ ๑๘. ที่จริงคำเป็นคำตายนี้ ควร จะ อยู่ ในวิธี
 ประสมอักษร แต่เห็นว่า เป็นหลักสำคัญของวรรณยุกต์ จึง
 ได้นำ มาอธิบายไว้ในที่นี้

คำเป็น คือเสียงที่ประสมกับสระ (สระยาว) ในแม่
 ก กา เช่น กา กิ กือ กุ ฯลฯ พวกหนึ่ง กับเสียงแม่ กง
 กน กม เกย เกอว ทั้งหมดอีกพวกหนึ่ง

คำตาย คือเสียงที่ประสมกับสระ (สระสั้น) ในแม่ กกา
 (เว้นแต่สระ อ้า ออ โอ เออ & ตัวนี้ถึงเป็นสระสั้นก็มีเสียง
 เป็นตัวสะกดในแม่ กน กม เกย เกอว จึงนับว่า เป็น คำเป็น) เช่น
 กระ กิ กุ ฯลฯ พวกหนึ่ง กับเสียงในแม่ กก กค กข ทั้งหมด
 อีกพวกหนึ่ง.

ครั้งโบราณชนด้วยไม่วรรณยุกต์ได้แต่คำเป็นเท่านั้น คำ
 ตายนั้นไม่ได้ เว้นไว้แต่คำตายอักษรกลาง ฉะนั้นด้วยไม้ตรี
 ไม้โท เช่น แปร, โตะ ทุบ ฯลฯ มาบัดนี้ มีวิธีผันคำเหมือนกัน
 ก็ จะอธิบายต่อไป

ไทรยางค์

ข้อ ๒๐. ไทรยางค์ แปลว่า ๓ ส่วน คือ ทำแบ่งพยัญชนะ
ออก เป็น ๓ พวก ตามวิธีวรรณยุกต์ เพราะ วรรณยุกต์ นั้น
เกี่ยวข้องกับพยัญชนะ ทำจึงเขียนรูปวรรณยุกต์ไว้บนพยัญชนะ
ทั้งอธิบายแล้ว ถึงสระ จะเป็น คั้น เสียง กัก เสียง สระ ก็ต้อง
สูงต่ำไปตามรูปวรรณยุกต์ที่อยู่บนพยัญชนะ ไทรยางค์คือ
อักษร ๓ หมู่ นั่น ทั้ง นี้

(๑) อักษร สูง มี ๑๑ ตัวคือ ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ช ส ห
ผันได้ ๓ เสียง คือ

คำเป็น ^๕ พมเสียงเป็นเสียง ักวา ผันด้วยไม้ ^๕ เป็น
เสียง เอก โท ตามลำดับดังนี้ ฆา ฆ่า ข้ำ, ชัง ช้ง ช้ง

คำตาย ^๕ พมเสียงเป็นเสียง เอก ผันด้วยไม้ ^๕ ก็เป็นเสียง
โท ดังนี้ ฆะ ฆั, ฆาก ฆัก

(๒) อักษร กลาง มี ๑๔ คือ ก ฅ ฎ ฏ ค จ บ ป อ ผันได้
ครบทั้ง ๔ เสียง คือ

คำเป็น ^๕ พมเสียงเป็นเสียง สามัญ ผันด้วยไม้ ^๕
เป็นเสียง เอก โท ตรี ักวา ตามลำดับดังนี้ กา ก่า ก้า ก๊า
ก๋า, กัง กั กิ่ง กั กัง กั

คำตาย พ้นเสียงเป็นเสียง เอก ผันด้วยไม้ ^{๒๒} + เป็นเสียง
โท ตรี จัตวา ตามลำดับ ทั้งนี้ กระ กระ กระ กระ,
กัก กัก กัก กัก

(๓) อักษรต่ำ มี ๒๔ ตัว คือ ค ต ฉ ง ช ฌ ญ
ท ฒ ณ ท ธ น พ ฟ ภ ม ย ร ล ว พ ย ผันได้ ๓ เสียง คือ
คำเป็น พ้นเสียงเป็นเสียง สามัญ ผันด้วยไม้ ^{๒๓} + เป็นเสียง
โทและ ตรี ตามลำดับทั้งนี้ คำ คำ คำ ทั้ง ทั้ง ทั้ง

คำตาย รัสสระ พ้นเสียงเป็นเสียง ตรี ผันด้วยไม้ ^{๒๔} + เป็น
เสียง โทและ จัตวา ตามลำดับทั้งนี้ กระ กระ กระ, กัก กัก กัก.
คำตาย ทัณฺธะ พ้นเสียงเป็นเสียง โท ผันด้วยไม้ ^{๒๕} + เป็นเสียง
ตรี และ จัตวา ตามลำดับทั้งนี้ คำก คำก คำก

อักษรคู่อักษรเดี่ยว

ข้อ ๒๑. อักษรต่ำยังแบ่งออกเป็น ๒ พวกอีก ดังนี้

(๑) อักษรคู่ คืออักษรต่ำที่มีเสียงเป็นคู่ กับอักษร
สูง มี ๑๔ ตัวจัดเป็นคู่ได้ ๗ คู่ ดังนี้

อักษรต่ำ	อักษรสูง
ค ต ฌ	ข ข
ช ฌ	ฉ

อักษรต่ำ

ช

ฅ ฌ ฑ ฒ

พ ภ

ฟ

ฮ

อักษรสูง

ศ ษ ส

ฐ ถ

ผ

ฝ

ห

อักษรต่ำกับอักษรสูงที่เป็นคู่กันนี้ ผันไม่ได้ครบเสียง
วรรณยุกต์ทั้ง ๕ อย่างอักษรกลาง ต้องใช้วิธีเอาเสียงอักษรที่เป็น
คู่กันเข้าช่วย จึงผันได้ครบ ๕ เสียง ดังนี้ กา ข่า คำ
ข้า } ถ้า ขา

(๒) อักษรเดี่ยว คืออักษรต่ำพวกที่ไม่มีเสียง อักษร
สูงเป็นคู่กัน มี ๑๐ ตัว คือ ง ญ ฎ ฌ ฅ ม ย ร ล ว ฟ พวกนี้
ไม่มีเสียง อักษรสูงเป็นคู่กัน เข้าช่วยได้ผันได้ครบ ๕ เสียง
อย่างอักษรคู่ จึงต้องมีวิธีใช้วรรณยุกต์ขึ้นอีกอย่างหนึ่ง คือใช้
อักษรกลาง หรืออักษรสูงนำ ถ้าอักษรกลางนำก็ผันอย่าง
เดียวกับอักษรกลาง ดังนี้

กกา (กะ—งา) กง่า กง้า กงำ, กวา (กัว)
กว่า กว้า กวำ (วิธีนำนี้ บางทีก็อ่านเป็น ๒ พยางค์ เช่น
กกา อ่าน กะ—งา, บางทีก็อ่านกล้ำกึ่งเป็น พยางค์เดียว เช่น
กวา อ่าน กัว, (จะอธิบายในวิธีประสมอักษรว่าด้วยอักษรนำอักษร

ควบ) แต่ถ้ำทัว อ น้า ทัว บ ไม่ต้องอ่านออกเสียงทัว อ ทั้งนี้
 อบา ออย่า ออย่า ออย่า ออย่า ออกเสียงทัว บ ทัวเคียว เป็นแค่ผัน
 อย่างอักษรกลางเท่านั้น (อ น้า บ นี้เคียวนี้มีใช้อยู่โดยมาก ๔
 คำเท่านั้น คือ ออย่า อยู่ อย่าง อยาก) ถ้าอักษรสูงนำก็อ่านเป็น
เสียง อักษรสูง ทั้งนี้ ขงา (ขะ-หงา) ขง่า ขง้า, ขวา (ขัว)

ขง่า ขว้า แต่ถ้ำทัว ห น้า ไม่ต้องออกเสียงทัว ห ออกเสียง
 อักษรเคียวที่ตามหลังเป็นเสียง จักวา และ ผันอย่าง อักษร สูงทั้ง
 นี้ หงา หง่า หง้า

ทัวใช้วิธี น้าเช่นนี้ อักษรเคียวจึงผันได้ครบทั้ง ๕

เสียงทั้งนี้ อบา ออย่า ออย่า ออย่า ออย่า, งา หง่า } ง้า หงา
 หง้า

 จงสังเกตไว้ว่า อักษรกลางหรือสูง จะนำ
 และผันให้เสียงเป็นอักษรกลางหรือสูงได้ก็แต่ อักษรเคียวพวก
เคียว ทัวอื่นถึงจะมีนำบ้าง ตามภาษาเดิม ก็ไม่ออกเสียง
 เป็นอักษรนำ เช่น ไผ่ ท้องอ่าน ผะ-ไท ไม่ใช่ ผะ-ไธ.

แบบหลักวรรณยุกต์

ข้อ ๒๒. ต่อไปนี้ให้ทำแบบหลักวรรณยุกต์ ตามที่ได้
 อธิบายมาแล้ว ไว้ให้ดูโดยย่อ ทั้งนี้

ภาคที่ ๒ วิธีประสมอักษร

พยางค์

ข้อ ๒๓. อักษร ทั้ง ๓ พวกที่กล่าวแล้วในภาค ๑ นั้น
 ใช้แทนคำพูด ถ้อยคำที่เราใช้พูดกันนั้น บางที
 ก็เปล่งเสียงออกครั้งเดียว บางทีก็หลายครั้ง เสียงที่เปล่ง
 ออกครั้งหนึ่ง ๆ นั้น ท่านเรียกว่า “พยางค์” คือส่วนของคำ
 พูด เพราะฉะนั้นคำพูดคำหนึ่ง ๆ จึงมี พยางค์ต่าง ๆ กัน เช่น
 ‘นา’ (ที่ปลูกข้าว) เป็นคำหนึ่งมี พยางค์เดียว, ‘นาว่า’ (เรือ)
 เป็นคำหนึ่ง มี ๒ พยางค์ ‘นาฬิกา’ เป็นคำหนึ่งมี ๓ พยางค์
 และคำอื่น ๆ ที่มีพยางค์มากกว่านี้ ก็ยังมี

วิธีประสมอักษร

ข้อ ๒๔. ส่วนของคำพูดคือพยางค์หนึ่ง ๆ นั้น ถ้าจะ
 ใช้ตัวอักษรเขียนแทน ก็ต้องใช้อักษรทั้ง ๓ พวก คือ สระ
 พยัญชนะ และวรรณยุกต์ ประสมกัน จึงจะออกเสียงเป็นพยางค์
 หนึ่งได้ ทั้งนี้ (๑) คือต้องมี สระ ซึ่งนับว่าเป็นพื้นเสียงที่
 เปล่งออกมาจากลำคอ (๒) ต้องมี พยัญชนะ เพื่อเป็นเครื่องหมาย
 ใช้แทนเสียงที่แปรไปต่าง ๆ ตามนิยมของภาษา อย่าง
 คำนี้ต้องมีตัว ข ซึ่งนับว่าเป็นท่อนให้ สระ อาศัยจึงจะออกเสียง

ไ้ ตามลัทธิในภาษาไทย (๓) เมื่อออกเสียงเป็น อะ อา, อะ กา, เช่นนั้นแล้ว ถึงแม้ว่าจะไม่มีรูปวรรณยุกต์ ก็ต้องนับว่า เป็นเสียงวรรณยุกต์เสียงใดเสียงหนึ่งใน ๕ เสียงนั้น ตามลักษณะวรรณยุกต์ทั้ง อธิบายแล้ว เพราะฉะนั้น พยางค์ หนึ่ง จึงต้อง มีอักษร ประสมกัน ตั้งแต่ ๓ ส่วนขึ้นไป

จำแนกวิธีประสมอักษร

ข้อ ๒๕. วิธีประสมอักษร ท่านจำแนกเป็น ๓ วิธี ดังนี้

(๑) ประสมสามส่วน วิธีนี้ท่านเรียกว่า “มาตวากะกา” หรือ “แม่กกา” มี สระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ ทั้งอธิบายแล้ว จะแจกไว้ให้ดูเป็นแบบดังนี้

กะ กา กิ กึ กี้ กี่ กุ กู เกะ เกอ แกะ แก
โกะ โก เกาะ กอ เกอะ เกอ เกียะ เกีย เกื่อะ เกื่อ
กัวะ กัว (ก้า โก ไกอ์ เกา)

ฤ ฤา ฤ ฤา เป็นสระพิเศษตามวิธี ประสมอักษร ท่านนับว่ามีเสียงพยัญชนะ คือ ตัว ร. ล. ประสมอยู่ด้วยแล้ว จะเขียนโดยคำพิง ไม่ต้อง ประสมกับ พยัญชนะก็ได้ ท่านจึงไม่แจกไว้ในแม่ กกา จะอธิบายภายหลัง

พยางค์ที่มี สระ อ้า ออ โอ เอา ซึ่งอยู่ในวงเล็บนี้ ถ้ากำหนด ตามรูปสระ แล้วก็เห็นเหมือนประสม ๓ ส่วน ท่าน

จึงจัดไว้ในแม่ ก กา, แต่ถ้าว้าตามสำเนียง อักษร ประสมกัน
แล้ว ต้องอยู่ในวิธี ประสม ๔ ส่วน (ข้างหน้า) เพราะเป็น
เสียง มีตัว สกท

(๒) ประสมสี่ส่วน วิธีนี้มี ๒ อย่าง คือ ก. ประสม
สี่ส่วน ปรกติ ได้แก่ วิธี ประสม สาม ส่วน นั้นเอง ซึ่งเพิ่ม ตัว
สกท เข้าอีก เป็นส่วนที่ ๔ ท่านเรียกชื่อต่างกันเป็นมาตรา ๘
มาตราคือ แม่กก แม่กง แม่กค แม่กน แม่กข แม่กม แม่เกย
แม่ เกอว. เป็นคำตาย ๓ แม่ คือ แม่ กก แม่ กค แม่ กข
นอกนั้นเป็นคำเป็น จักแจกแม่ กก ไว้ให้ดูเป็นแบบ ดังนี้

กัก กาค กิก กีก กิก กิก กุก กูก เก็ก เกก
แก็ก แกก กท โกก กือก กอก เกือก (เก็ก) เกอก
(เก็ก) เกียก เกียก เกือก เกือก กัวก กวก

พยางค์ที่ประสม อ้า โอ โอ เอา ก็มีสำเนียงหยาบเข้าไปใน
พวกนี้ คือ อ้า อยู่ในแม่ กม, โอ โอ, อยู่ในแม่ เกย, เอา อยู่ใน
แม่ เกอว ข. ประสมสี่ส่วนพิเศษ คือวิธี ประสม สาม ส่วน ซึ่ง
มี ตัวการันต์เพิ่มเข้าเป็นส่วนที่ ๔ ได้แก่ แม่ ก กา มีตัวการันต์
เช่น สี่, เล่ห์ โหม้ เป็นต้น

(๓) ประสมห้าส่วน วิธีนี้ ได้แก่วิธี ประสม สี่ส่วน ปรกติ

ซึ่งมีตัวการันต์เติมเข้าเป็นส่วนที่ ๕ ได้แก่ มาตราทั้ง ๘ แม้มีตัวการันต์ เช่น คักคิ, สังขิ, หักคิ ชันช เป็นตัน กับพยางค์ที่ประสมสระ อ้า โอ โอ เอา มีตัวการันต์ เช่น ไทบ ไมล์ เสาร์ เขาว ฯลฯ เหล่านี้นับว่าประสมคำส่วนเหมือนกัน

ส่วนของพยางค์

ข้อ ๒๖. ตามที่ได้อธิบายมาแล้วว่าพยางค์หนึ่ง ๆ ต้องใช้อักษรผสมกัน ๓ ส่วนข้าง ๔ ส่วนข้าง และ ๕ ส่วนข้าง ส่วนของพยางค์เหล่านี้มีชื่อต่าง ๆ กันเป็น ๕ ชนิดคือ (๑) พยัญชนะต้น (๒) สระ (๓) ตัวสะกด (๔) จรรณยุกต์ (๕) ตัวการันต์ จะอธิบายทีละส่วนดังนี้

พยัญชนะต้น

ข้อ ๒๗. พยัญชนะต้นคือพยัญชนะตัวแรกที่ประสมกับสระ ทำให้อ่านออกเสียงแปรไปต่าง ๆ บางทีก็มีตัวเดียว บางทีก็มี ๒ ตัว ๓ ตัว ประสมกัน พยัญชนะต้นที่มีตัวเดียวนี้ ย่อมเห็นได้ตามแบบ มาตราทั้ง ๘ ที่อธิบายมาแล้ว เช่น กา ที่ กาง กาก ขาย ขาม ขาว เป็นต้น บางทีก็เพิ่มไปข้างตามทีเปลี่ยนแปลง หรือ ลก รูป สระ เสียบ เช่น รรดี, สมนะ ซึ่งควรเป็น รอ—ร—ดี, สะ มะ เนะ จะอธิบายในส่วนสระ

พยัญชนะ ประสม

ข้อ ๒๕. พยัญชนะที่ประสมกัน ๒ ตัว อยู่ในสระเดียวกันเรียกว่า พยัญชนะ ประสม ตามภาษาเดิมหรือภาษาอื่นเขาอ่านเสียงกล้ำกันเป็นพยางค์เดียว แต่ในภาษาไทยอ่านต่าง ๆ กัน บางทีก็เห็นแต่สักว่าอุปเป็น พยัญชนะ ประสม แต่อ่านเรียงกันเป็น ๒ พยางค์ อย่างมีสระ ประสมกัน อยู่ ด้วย เช่น พยาบาท อ่านพะ—ยา—บาท, มัธยม อ่าน มั—ดะ—ยมฯ ฯลฯ บางทีก็อ่านกล้ำกันเป็นเสียงสระเดียวตามแบบเดิม เช่น กริธา, ปราสาท ฯลฯ เพราะฉะนั้นในภาษาไทยท่านจึงแบ่ง พยัญชนะ ประสม ออกเป็น ๒ พวก ดังนี้

(๑) อักษรนำ คือ พยัญชนะ ๒ ตัว เรียงกัน ประสม สระเดียว แต่ออกเสียงเป็น ๒ พยางค์ คือ พยางค์ คนแรกมีสระ ประสม อยู่ ด้วย พยางค์ที่ ๒ ออกเสียง ตาม สระ ที่ ประสม อยู่ และ พยางค์ที่ ๒ นี้ถ้าเป็น อักษรเดียว ต้องออกเสียงวรรณยุกต์ และผันตามตัวหน้าด้วย เช่น แสม อ่าน สะ—แหม, วัธ อ่าน ระ—หริธ, เป็นต้น เว้นแต่ตัวหน้าอักษร เดียวหรือตัว อ นำด้วย, ไม่ต้องออกเสียงตัว ห และ ตัว อ เป็นแต่ ออกเสียง และผันตัวหลังตามตัว ห และ ตัว อ เท่านั้น เช่น หงอ หนุ้า โทณ, อย่ำ อยุ่, เป็นต้น ถ้าตัวหน้าเป็นอักษรต่ำก็ทึ หรือ

ตัวหลังไม่ใช่อักษรเดี่ยวก็ ก็ไม่เปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์
ปรากฏแต่รูปเป็นอักษรนำเท่านั้น แต่อ่านอย่างเดียวกับคำ
เรียงพยางค์ เช่น พยาธิ อ่านพะยาธิ มัชฌิม อ่านมัชฌะยม
เป็นต้น

คำจำพวกหนึ่งมีสระประสมถึง ๒ พยางค์แต่ อ่านพยางค์
หลังเป็นเสียงวรรณยุกต์ อย่างตัวหน้าคล้ายอักษรนำ เช่น กิลก
อ่าน กิ-หลก, ประโยค อ่าน ประ-โหยค, เป็นต้น คำเหล่านี้
เป็นพิเศษจะ นับว่าอักษรนำไม่ได้

(๒) อักษรควบ คือพยัญชนะที่ควบกับตัว ร, ล, ว.
มีเสียงกล่าเป็นสระเดียวกันมี ๒ อย่างคือ ก. อักษรควบแท้ ได้แก่
อักษรควบที่ออกเสียงพยัญชนะทั้ง ๒ ตัว เช่นกรู, กลก, กว๋
ว ล ว ข. อักษรควบไม่แท้ ได้แก่อักษรควบที่ออกเสียงแต่
ตัวหน้าตัวเดียวบ้าง ออกเสียงกลายเป็นตัวอื่นไปบ้าง เช่น
วัง, สรวม, ไชว์, ทราบ, ทรง, ทวาม, ทวาย เป็นต้น อักษร
ควบนี้กำหนดเสียงวรรณยุกต์ และวิธีผันตามอักษรตัวหน้า
อย่างอักษรนำเหมือนกัน

พยัญชนะที่ประสมกับตัว ร ล ว นี้ ถ้าอ่านเป็นเสียง
๒ พยางค์ ก็ไม่นับว่าเป็นอักษรควบ เช่น ครัวบ อ่าน ครัว-บ, ครัวบ,

คลาก อ่าน ทะ-คลาก, ทวาก อ่าน ทะ-ทวาก ฯ ล ฯ ทั้งนี้ต้อง
นับว่า เป็น อักษรนำ

ส่วนสระ

ข้อ ๒๙. สระ ๓๒ ที่ประกอบขึ้น ด้วยรูป สระ ๒๑ นั้น
เมื่อ ประสม กับ พยัญชนะ เป็น มาตรา ทั้ง ๙ แม่ นั้น ย่อมมีรูป
ผิดเพี้ยนไป จากเดิมบ้างดังนี้

(๑) ในแม่ กกา โทมาก รูปสระ คงที่ แต่มี
เปลี่ยนแปลง บ้างคือ

สระอะ โทมาก ประวิสรรชนี แต่บางคำ ลกวิสรรชนี
ออกเสียง เช่น ณ ข ทนาย พณฺณาม อหฺษา ฯ ล ฯ

สระอี ต้องเติมตัว อ เข้าด้วย เช่น มีอ คือ ถือ ฯ ล ฯ

สระเอะ เมื่อประสมกับตัว ก ไม่โท ต้องลดรูป
สระหมก ใส่แต่ไม้ไต่คู้ข้างบนทั้งนี้ ก็ (เก๊าะ) (แปลกอยู่
คำเดียวเท่านั้น)

สระออ โทมากมีตัว อ เคียง แต่บางคำ ลกตัว อ
เสียง เช่น บ. ย์ (ไม่) าวลี ทวกรรม ฯ ล ฯ

สระอัว คงรูปตามเดิม แต่หนังสือโบราณ เปลี่ยน
ไม้คู้เป็นตัว ว อย่าง ว คันก็มีบ้าง เช่น ทัว ทว หว ฯ ล ฯ

(๒) ในมาตราที่มีตัวสะกดทั้ง ๘ แม่ มีวิธีเปลี่ยนรูปสระ
อย่างเดียวกัน แต่ต่างออกไป ทกแม่ ก กา มากดังนี้

สระอะ เป็นวิสรรชนีเป็น (๑) ไม่ลัก เช่น ถัก ถัก
ถัก ฯลฯ (ถ้าตัว ว สะกดใช้ไ้แต่ในภาษาบาลีและสันสกฤต
ไทยใช้สระเอาแทน) (๒) เป็นอักษรหันซึ่งเรียกว่า ก หัน,
ง หัน, น หัน, ว หัน, ฯลฯ ตามตัวสะกด เช่น ตกก, คง, นัน
สรว ฯลฯ อักษรหันนี้มีในหนังสือโบราณโดยมาก เทียบนี้ยัง
คงใช้อยู่แต่ ว หันเท่านั้น

สระเอะ และ สระเอะ เปลี่ยนวิสรรชนีเป็นไม้ไ้คู่ เช่น เล็ก,
แก้ง แช้ง แก้ง ฯลฯ

สระโอะ ลกไม้ไ้คู่ กับวิสรรชนีออกเสียง เช่น กถ กง
ลก ฯลฯ (เว้นจากตัว ว สะกดไม่อ่านเป็นสระโอะ)

สระเอาะ ลกรูปสระเต็มหมด ใช้ตัว อ กับไม้ไ้คู่
คู่แทน เช่น น็อก, ล็อก, ฯลฯ

สระออ ถ้า ตัว ว สะกด ลกตัว อ ออกเสียง เช่น จว
พร กร ฯลฯ

สระเออะ เปลี่ยนวิสรรชนีใน สระเออะ เป็นไม้ไ้คู่

เช่น เกือก, เกื้อง ฯลฯ ในแม่เอย สด ตัว อ ออกเสียง ก็ได้ทั้ง
สระเออะและเออ เช่น เกีย เอย ฯลฯ วิธีนี้ใช้แต่ภาษาไทย
ภาษาบาลีและสันสกฤตต้องอ่านเป็นเสียง สระเอ เช่น
“เวเนโย, เสโย ฯลฯ” นอกจากแม่เอยเอาตัว อ เป็นพินทุ
อ ก็ได้ทั้ง ๒ สระ เช่น เก็ก เกิก เกึง เกิง ฯลฯ

สระเอ็อะเอือะ เปลี่ยน วิสรวณเป็นไม้ไต่คู้ เช่น เก็บก
เก็บบ, เก็บก, เก็อง ฯลฯ (แต่ไม่มีที่ใช้)

สระเอ็ย ตามหนังสือโบราณ ลกไม่ค้นหำกับพินทุ อี
ออกเส็ยก็มิ เช่น วง (เว็ยง) รยก (เร็ยก) ฯลฯ

สระอีว่ะอีว่ะ เป็ลย่นวี่ต๊วต๊วของ สระอีว่ะ เป้นไม้ไต่คู้
และตกไม้ผักชอกเสีบกั้ง ๒ สระ เช่น ก๊วก ก๊ว้ง, กววก กววง ฯลฯ

 บรรดา พยางค์ ทั้งหลาย ที่ มี ไม่ ไต่กัน อยู่ข้างบน
 ถ้าเราใส่ไม้วรรณยุกต์ก็คงตกไม้ ไต่กัน ออกเสีย เพื่อไม่ให้ รุงรัง เช่น
 เฒ่น แล่น ร่อน เน้น ฯลฯ ร้อยละ นอกจาก นี้ใช้คง ตามเดิม

(๓) อนึ่ง สระเกินทั้ง ๘ ตัว เมื่อประสมกับพยัญชนะ ไม่เปลี่ยนแปลงรูปเลย แต่มีลักษณะแปลกกับรูปสระอื่น ๆ อยู่บ้างดังนี้

ฤๅฤๅฤๅ ๔ ทัว ๓ พมเสียง มีทัว ๖. ๓. ประสมขยู่ใน

ทั่วแล้ว ถึงจะเขียนโดยลำดับไม่ต้องมีพยัญชนะ ประสม
ก็ออกเสียงเป็นพยางค์หนึ่ง ครบตามวิธี ประสมสามส่วน
คือเหมือน กับ วี วิธ ลี ลือ. ถ้าเขาพยัญชนะ ประสม เข้าอีก
ก็มีเสียงอย่าง อักษรควบ ดังนี้ กฤ กฤฯ กฤ กฤฯ อ่าห กวี
กรือ กลี กลือ. แต่สระ ฤ นั้นอ่านได้ ๓ อย่าง คืออ่านเป็น
วี เช่น กฤคา อ่านเป็น วี เช่น พฤกษ์ อ่านเป็น เรอ เช่น ฤกษ์,
ไวยาวญ์อ่านเป็น วี ก็มีบ้าง เช่น ปรุษา (ปรีชา) เกี้ยวนี้ไม่
ใคร่ใช้แล้ว สระ ฤ ฤ ฤ ฤ นั้น ออกเสียงคงที่

สระอา โอ โอ เอ ๔ ตัวนี้ พ้นเสียงมีตัวสะกดอยู่
ด้วย ทั้งอธิบายแล้ว แต่ โอ เอ ๒ ตัวนี้ เขาพยัญชนะบาง
ตัวสะกดได้อีกเช่น โอม, โอฟ, โอม, โอย, เอณซ์, เปาน์ เป็นต้น
ส่วนตัวสะกด

ข้อ ๓๐. ตัวสะกด นั้นคือพยัญชนะที่ประกอบอยู่ข้างท้าย
สระ และมีเสียง ประสมเข้ากับสระ ทำให้หนัก ขึ้นตามฐานของ
พยัญชนะ เช่น กา เบิน กาก กาง กาค กาน กาย กาม กาย
กาว เป็นต้น ทำหน้าที่ไว้เช่นพวก ๆ ตามมาตรา ดังนี้ คือ แม่กก
มีพยัญชนะ วรรณ ก เว้นตัว ง เป็น ตัวสะกด, แม่กงตัว ง สะกด,
แม่กกวรรค ๖, วรรณ ฏ, วรรณ ก, และ ศ ษ ส เว้นตัว ญ
ณ น เป็นตัวสะกด, แม่กน ตัว ญ ณ น ว ล ฬ เป็นตัวสะกด,

แม่กย จรรย ก ย เว้นตัว ม เป็นตัวสะกด, แม่เกย กั ย เว้น
ตัวสะกด, และแม่ เกอว กั ว เป็นตัวสะกด

ตามนี้ว่า ตามฐานของ พยัญชนะ ที่ ควร จะ สะกดได้ แต่มี
พยัญชนะบางตัว ซึ่งไม่เคยใช้สะกดเลย เช่น ข ค ฉ ฌ ฎ ฌ
เหล่านี้ ถึงแม้จะสะกดก็ สะกดได้ตามหลักข้างบนนี้

ตัวสะกด นี้ จะมีสระประสม อยู่ด้วยก็ได้ ไม่มีก็ได้ เช่น
สุข ราช โภธิ ชาติ แต่ถ้าจะอ่าน ออกเสียง ตัวสะกดด้วย ก็ได้
เช่น คำข้างบนนี้ อ่าน สุข-ชะ, ราช-ชะ โภท-ฉิ, ชาติ-คุ
เมื่อเป็นเช่นนั้น ต้องนับว่าตัวสะกดนั้น ทำหน้าที่ ๒ อย่าง คือ
เป็น ตัวสะกดด้วย และเป็น พยัญชนะ ต้น ของ พยางค์ ต่อไปด้วย
และ ตัวสะกด นี้เป็น พยัญชนะ ประสม กับ ได้ มี ลักษณะ ดังนี้

(๑) อักษรนำ ในจำพวกอักษรนำ นี้ต้องนับ พยัญชนะ
ตัวนำ เป็น ตัวสะกด เพราะ ออกเสียง เป็น ตัวสะกด แต่ตัวนำหน้า
ตัวเคี้ยว เช่น ทิพย, แพทย ทั้งนี้ ตัว พ, ท เป็นตัวสะกด, ตัวหลัง
นับเป็น ส่วนอื่น. ถ้าจะ อ่านออกเสียง ตัวสะกดด้วย ก็ ต้อง นับ เป็น
เหมือน อักษรนำ ที่ เป็น พยัญชนะ ต้น ของ พยางค์ ต่อไป อีก ต่าง หาก
เช่น ทิพย อ่าน ทิย-พะ-ยะ, วาสนา อ่าน วา-สะ-หนา

(๒) อักษรควบ ในส่วนอักษรควบนี้ ถึงแม้ว่า จะ ออก

เสียง ตัว หน้าตัวเคี้ยว เป็นตัวสกก ก็คือ ต้องนับว่า เป็นตัวสกกทั้งคู่ เพราะ มีเสียง ถัดกัน สนิท และถึง จะ อ่านตัวสกกด้วย ก็ต้อง ออกเสียง เป็นพยัญชนะควบ เช่น บุตร จักร ต้องอ่าน บุ-ทะ-ทะระ, จัก-ทะระ ดังนั้น เป็นต้น

ยังมีตัวสกก เป็นอักษร ควบ อีก พวกหนึ่ง คือ ตัว ร หรือ ตัว ห ควบกับ ตัวอื่น ซึ่ง เนื่อง มา จาก สันสกฤต เช่น คำว่า ชรัม, นารัต, มารัต, พรหม ในภาษาเดิมเขาอ่านตัว รัม รัด รก หัม ควบกัน สนิท ครั้น ต่อมา ในภาษาไทย เขียน ชรัม, นารัต, มารัต, พรหม และออกเสียงตัวหลัง เป็นตัวสกก ตัวเคี้ยว เพราะ ตัว ร และ ห มีเสียง ซ่อน ควบกัน ชัม, นาค, มาก พรหม, ถ้าจะ ออกเสียงตัว หน้า เป็นตัวสกก ก็ต้อง การันต์ตัวหลัง เสีย เช่น ชรัม, มารัต, สรรพ, อาน, อัน, มาน, สัน ฯลฯ แต่ ถ้าตัวหลัง มีเสียง ซ่อน เช่นเดียวกัน ถึงไม่ การันต์ ตัวหลัง ก็ออกเสียง ตัวหน้า เป็นตัวสกก เช่น พรหมวรย, ไศวรย, อาน พรหม-มะจัน, ไช-สรวัน, ไม่อ่านว่า พรหม-มะจัน, ไช-สรวัน.

ตัวสกก ที่เป็นอักษร ควบ เช่นนี้ ต้องนับ เข้าใน จำพวก ควบ ไม่ แยกอย่างเดียวกับ ร ควบ ร (จริง) ช หรือ ส ควบ ร (ไชว์, สรง) ท ควบ ร (ทรง) เป็นต้น

ส่วนวรรณยุกต์

ข้อ ๓๑. เมื่อเอาพยัญชนะ ประสม เข้ากับ สระ แล้ว ก็อ่าน ออกเสียงได้ ถึงจะมีรูปวรรณยุกต์หรือไม่ มีก็ได้ เสียงวรรณยุกต์ก็เกิดขึ้นเป็นเงาตามตัว แต่ถ้าเพิ่มตัวสะกดขึ้นอีก ก็ต้องอ่านออกเสียงไปอีกอย่างหนึ่ง อย่างที่เสียงวรรณยุกต์ก็ผิดไปด้วย เหมือนกัน เช่น “มา” วรรณยุกต์สามัญแต่เติมตัว ก สะกดเข้าเป็น “มาก” เป็นวรรณยุกต์โทไป ข้อนี้ไ้อธิบายไว้ชัดเจนแล้วในภาคที่ ๑ ว่าด้วยวรรณยุกต์

ส่วนตัวการันต์

ข้อ ๓๒. ตัวการันต์นั้น คือพยัญชนะ สุกท้ายที่ไม่ต้องการอ่านออกเสียง เป็นตัวสะกด หรือเป็นพยัญชนะต้น ของพยางค์ต่อไป โดยมากมีไม่ทันจดหมายบังคับ ข้างบนแต่บางทีก็ทิ้งไว้ลอยๆ ทราบได้ด้วยความเคยชิน แต่พยัญชนะ ที่มีไม่ทันจดหมายนั้นใช้เป็นตัวการันต์แต่เฉพาะในภาษาไทย ในบาลีและสันสกฤตใช้เป็นตัวสะกดทั้งกล่าวแล้ว

ตัวการันต์นี้ มีไว้เพื่อรักษารูปเดิมของ ศัพท์ให้คงที่อยู่กับศัพท์ที่มีตัวการันต์นั้น โดยมากมักมาจากภาษาบาลีและสันสกฤต เพราะ ศัพท์หนึ่ง ๆ ในภาษาไทยเดิมเขาออกเสียงเป็น

หลาย พยางค์ โดยมาก แต่ภาษาไทยเรา พักช้า ต้องการ น้อย
พยางค์ จึงเอาพยางค์หลัง มาเป็น ตัวสะกด เสียบ้าง การันต์เสียบ้าง
เช่น ตู-ช, ฉา-ก, โย-ช-น, กาญ-า-น อ่าน สก, ฉาก
โยก, กาน, เป็นต้น ครั้น จะทั้งตัวการันต์เสียก็กลัวจะเสีย
รูปศัพท์เกินไป ทำให้ความเคลือบคลาดไป

ตัวสะกดและตัวการันต์นั้นอยู่ข้าง จะปนกัน ควรสังเกต
กันต่อไป

พยัญชนะ ตัวเดียว ถ้าไม่ต้องการ เป็นตัวสะกด หรือ อ่านเป็น
อีกพยางค์ หนึ่ง แล้ว ก็นับว่าเป็นตัวการันต์ ควรใส่ไม้ทัณฑฆาต
เสีย เช่น อรรณณการ, คันโพธิ์ เป็นต้น แต่ถ้าออกเสียง
เป็นตัวสะกดแล้ว ก็ยังนับว่าเป็นตัวสะกด ไม่ต้องมีไม้ทัณฑฆาต
เช่น ฉาก, ฉดงการ, มตาโพธิ์ เป็นต้น

อักษรควบ ทั้งปวง ต้อง นับว่า เป็นตัวสะกดทั้งตัวเว้นแต่
อักษรควบไม่แท้ ที่มีเสียง ตัวหน้าอ่อน คือ ว ควบ กับ ตัวอื่น ถ้า
ต้องการ เอาตัว ว สะกดตัวเดียว เช่น อรรณ, สรรค มาวก็ กัง
นี้ ตัวหน้าเป็นตัวสะกดตัวหลัง คือ ม, ก, ท, เป็นตัวการันต์
ควรใส่ไม้ทัณฑฆาตเสีย

อักษรนำทั้งปวง ตัวนำเป็นตัวสะกด ตัวตามหลังถ้าไม่อ่าน
เป็นพยางค์ต่อไป ต้องนับว่าเป็นตัวการันต์ เช่น ทิพย ฤๅณ

กึ่งนี้ พ และ ย เป็น ตัวสกด ข และ ณ เป็น ตัวการันต์ บางที
ท่านก็ไม่ใช้ไม้ทัณฑฆาต กึ่งนี้ ก็พย ฤ ฌ ญ

ตัวการันต์นี้ เป็นพยัญชนะเคี้ยวก็มี, เป็นอักษรควบ หรือ
นำก็มี, สองตัวเรียงกันก็มี, มีรูปสระ ประกอบ อยู่ด้วย
ก็มี กึ่งนี้ ตัวเคี้ยว—สระ, อักษรควบ—พัทฺถ, อักษรนำ—ลลณ, สองตัวเรียงกัน—ภาณู, มีรูปสระ ประกอบ—ประยงค์, สุทธิ,
ยงสุ ฯลฯ โดยมากมักอยู่ท้ายพยางค์ ท่านจึงเรียกว่า การันต์
แปลว่า อักษร สุก ท้าย

วิธีการกระจายอักษร

ข้อ ๓๓.๑ เมื่อได้อธิบายวิธีประสมอักษรให้ผู้เรียนเข้าใจ
คลอเคลียแล้ว ก็ไปให้เขาวางแผนวิธีกระจายอักษรไว้ ให้ดู เป็น
ตัวอย่าง วิธีกระจายอักษรนี้ ต่างกับการบอกวิธีเขียน (ที่
เรียกว่า สกดตัว) เพราะการบอกวิธีเขียนนั้น เขียนอย่างไร
ก็บอก อย่างนั้น เช่น “พัน” ก็บอกว่า พ (พาน) ไม้ โท น
(หนู) สกด ไม้ ช่างโดยดีถ้วน ว่า สระอะไร, วรรณยุกต์
อะไร, เป็นต้น แต่วิธีกระจายอักษรนั้นต้องบอกโดยดีถ้วนทุก
ส่วนของพยางค์ เป็นเครื่องฝึกซ้อม ความเข้าใจ ในลักษณะตัว
อักษร และวิธีประสมอักษรให้แม่นยำขึ้น, ให้เด็กเรียน
กระจาย ตามระเบียบ ต่อไปนี้

(๑) ต้อง บอก ส่วนของพยางค์ เวียง ตามลำดับ ทั้งอธิบาย มาแล้วคือ ก. พยัญชนะต้น ข. สระ ค. ตัวสะกด ด. วรณยุกต์ (ถ้าไม่มี ตัวสะกด วรณยุกต์ ต้อง อยู่รอง สระ,) ฉ. ตัว การันต์

(๒) ในส่วนพยัญชนะ ต้น ถ้า เป็นพยัญชนะ ประสม ต้อง บอกว่า เป็นอักษรนำ หรือ อักษรควบ ด้วย ถ้าจะ กระจาย ด้วยปาก เมื่อ บอก ตัวพยัญชนะที่ ซ้ำ กัน ต้อง ออกชื่อ ของ พยัญชนะ นั้น ๆ ด้วย เช่น ค ทวาย, ฉ ะฉิง ฯลฯ เพื่อให้ผู้ฟัง เข้าใจ

(๓) ในส่วนสระ ให้บอกตามเสียงสระ เช่น สระเอะ สระ แอะ ฯลฯ ไม่ต้องบอกตามรูปสระว่า ไม่หน้า, วิสัญชนิ ฯลฯ แต่สระใดลดรูป หรือ เปลี่ยนแปลงไป ต้องบอกว่า ลดรูป หรือ เปลี่ยนแปลงเป็นอะไร ด้วย

(๔) นฤคหิต (◌ิ) ที่แทน ง และ ม ใช้ในภาษาบาลี และสันสกฤต ต้อง นัยว่า เป็นส่วน ตัวสะกด เช่นในคำ ว่า “กั” ให้กระจายว่า พยัญชนะต้น ก, สระ อิ นฤคหิตแทน ง (บาลี) แทน ม (สันสกฤต) สกด, แต่ถ้าเป็นสระ อี หรือ อำ จึง บอกว่า สระ อี หรือ อำ อย่างสระอื่น

(๕) ในพวกสระเกิน—สระ ไอ ไอ ถ้า กระจาย ปากเปล่า

ต้องบอก รูป ด้วยว่า สระ ไอ่ไม่ม้วน, สระไอ่ไม่มลาย. แต่
สระ ฤ นั้นอ่านหลายอย่าง ต้องบอกเสียงอ่านด้วยว่า สระ ฤ
อ่านเสียง วิ, วี, หรือ เวอ

(๖) ในส่วน วรณยุกต์นั้น ต้องบอกว่าวรณยุกต์อะไร
มีรูปหรือไม่มีรูป, ที่มีรูปต้องบอกว่ารูปไม่อะไร
ง ดูตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างกระจายอักษร

ข้อ ๓๔. ก. “ ก ” คำ พยางค์เดียว

พยัญชนะ ต้น ก

สระ เออ เปลี่ยนรูปเป็นไม้ไต่คู้

วรณยุกต์ โท ไม่มีรูป

ข. “ ไวพจน์ ” คำ ๒ พยางค์

ไว พยัญชนะ ต้น ว

สระ ไอ่ (ไม่มลาย)

วรณยุกต์ สามัญ

พจน์ พยัญชนะ ต้น พ (พาน)

สระ โอะ ลกรูป

อักษรวชิ

ทวิสกก ๑

วรรณยุกต์ ตรี ไม่มีรูป

ทวิการันต์ ๙

ค. “กฤษฎณา” คำ ๓ พยางค์

กฤษ-พยัญชนะ ๑

สระ ฤ อ่าหเสียง วิ

ทวิสกก ๙ อักษรนำ

วรรณยุกต์ เอก ไม่มีรูป

๙-พยัญชนะ ๙

สระ ๑ะ สก รูป

วรรณยุกต์ เอก ไม่มีรูป

ณา พยัญชนะ ๓ ๓ (๑๗)

สระ ๑า

วรรณยุกต์ ักวา ไม่มีรูป (เพราะ
๙ นำ)ค. ถ้า มีหลายคำด้วยกัน จะ ทำตาราง
กระจาย ทั้งสี่ก็ได้

ส่วนของพยางค์

๔๗

เนิ่น, เค็ดัก, วรรค, ขรรค์ สยมพร. หน้าที

คำ	พยางค์	พยัญชนะต้น	สระ	ตัวถัด	วรรณยุกต์	ตัวกำกับ
เนิ่น	เนิ่น	น	เออ, แผลง อ เปมิ	น	โท ไม่เอก	—
เค็ดัก	เค็ดัก	ค ควบ ด	เออ แผลง วิดรรชนี เป็นไม้ไต่คู้	ค	ตรี ไม่มีรูป	—
วรรค	วรรค	ว	อะ แผลง วิดรรชนี เป็น ร หัน	ร ควบ ค	ว ว	—
ขรรค์	ขรรค์	ข	อะ วรรณ	ร อักษรควบ	จัตวา วรรณ	ก
สยมพร	ด	ด อักษรนำ	อะ ควบ ร	—	เอก วรรณ	—
	นม	น	โอะ วรรณ	น	จัตวา วรรณ	—
	พร	พ	อะ วรรณ	ร	เพราะฉะนั้น สามัญ	—
หน้าที	หน้า	น, ท นำ	ชา	—	โท ไม่ โท	—
	ที	ท	ธี	—	โท ไม่เอก	—

— ๔๗๕ —

ภาคที่ ๓ ลักษณะใช้อักษร

คำอธิบาย

ข้อ ๓๕. เมื่อผู้ศึกษาทราบลักษณะอักษรและวิธีประสม
อักษรแล้ว ก็พอ จะเขียนและอ่านเป็นเสียงแทนคำพูดได้
แต่ยังไม่ถูกต้อง ความระเบียบที่ท่านนิยมใช้กัน เพราะ

ฉะนั้นในภาคนี้ จะอธิบาย ลักษณะใช้ อักษรไว้ เพื่อ เป็นหลักแห่ง
ความรู้ และความ สังกะตต่อไป

การใช้ ตัวอักษร คือ เขียนและ อ่านให้ ถูกต้อง ตามแบบ
แผนที่กำหนดนิยามกันนั้น ต้องอาศัยหลัก คือ (๑) วิธีแสดง
อักษร (๒) สนิธิ คือวิธี เชื่อมคำพูดให้ติดต่อกัน (๓) วิธี
เขียน (๔) วิธี อ่าน ทั้ง จะอธิบาย ต่อไปนี้

วิธีแสดงอักษร

ข้อ ๓๖. วิธีแสดงอักษรนั้น คือวิธีเปลี่ยนแปลงตัว
อักษรด้วยวิธีต่าง ๆ ให้ผิด ภาครูปโถมของคำในภาษาไทยบ้าง
ภาษาอื่นบ้าง เพื่อ ใช้ในการแต่งคำประพันธ์ หรือเรียบ
เรียงคำพูดให้ สละสลวย วิธีแสดงอักษร นี้เนื่อง มาจากวิธี
สนธิในภาษาบาลี แต่ในภาษาบาลีนั้นโดยมากเมื่อทำ จะ
เชื่อมคำใดให้ติดต่อกัน ทำจึงแสดง ตัวอักษรได้เปลี่ยนแปลง
ไป เช่น ชมฺม เชื่อมกับ ขร เป็น ชมฺมณฺนร, อธิ เชื่อมกับ
อาสยฺ เป็น อชฺฌณาสยฺ เป็นต้น ส่วนในภาษาไทย คำเดี่ยวใด ๆ
ก็แสดงได้ เช่น อาจเป็นอำนาจ, วิชเป็นพิษ เป็นต้น เพราะ
ฉะนั้นจึงได้ แยกอธิบายวิธีแสดง อักษร กับ วิธี สนิธิออกเป็นคณะ
ข้อ ตาม นิยามในภาษาไทย

วิธีแผลง อักษร นั้นแบ่งเป็น ๓ อย่าง ก็วิธีแผลง สระ,
วิธีแผลง พยัญชนะ, และ วิธีแผลง วรรณยุกต์
วิธีแผลง สระ

ข้อ ๓๗. สระที่จะแผลงเป็นอื่นนั้น โดยมากมา จากคำ
ในภาษาบาลีและสันสกฤต ครั้นทกมาในภาษาไทย ก็เปลี่ยน
แปลงไป ตามเสียง สระในภาษาไทย ที่เขียน สระใน คำไทย ก็
มีบ้าง แต่ห้อย จะกล่าวตามลำดับดังนี้

สระอะ แผลงเป็น สระอา เช่น กัณฑ์ เป็น กานต์, กัณฑ์
เป็น กานดา, อสังข์ เป็น อาสังข์ ฯลฯ

แผลงเป็น สระ อิ เช่น วิชิต เป็น วิเชียร ฯลฯ

แผลงเป็น สระ อุ เช่น เชกวัน เป็น เชกพน, โภกน
เป็น โภกนุท, ชัมพูนุท เป็น ชมพูนุท, สัมมติ เป็น สมมติ ฯลฯ

แผลงเป็น สระ เอ เช่น จิวิธ เป็น เพ็ชร, บัญญา เป็น
เบญจ, วัจจา เป็น เวจจ ฯลฯ

แผลงเป็น สระ โอ เมื่อมี ตัวสกดนอก จากตัว ข และ
ร แต่คงรูปไว้ตามเดิม เช่น ปะทะ เป็น บท, กระษะ เป็น คช,
หัตถ เป็น นนท ฯลฯ

แสดงเป็นสระ ออ เมื่อมีตัว ว สกกดหรือตามหลังแท้
คงรูปไว้ตามเดิม เช่น วรรณ เป็น พร, วรรณ เป็น วรรณ ฯลฯ

เมื่อประสมอยู่กับพยัญชนะท้ายคำ ซึ่งใช้เป็นตัว สกกด
มักลดเสียง สระ อะ เสียบ เช่น สุขะ เป็น สุข (สุก) ภาวะ
เป็น ภัย (ไพ), วิชะ เป็น วิช (วิก) ฯลฯ

เมื่อประสมอยู่กับพยัญชนะท้ายคำ แผลง เป็น อา, อี,
อิน, เอก และอื่น ๆ ก็มี (มักใช้ในการแต่งคำ ประพันธ์
เพื่อให้คล้องจองกัน) เช่น กายะ เป็น กายา, กายิ, กายิน,
กายะก ฯลฯ

แสดง อะ แผลงสระ ก็ควบกับตัวอื่นเป็น ะ เช่น กระไซก
เป็นกรรไซก, ทรรทั้งเป็น ทรรทั้ง สระเสริญ เป็น สรรเสริญ ฯลฯ
เมื่อสระอะอยู่ต้นคำลดเสียงก็มี เช่น อนุช, เป็น หุช
อภิรม เป็น ภิรม ฯลฯ

เมื่อมีตัว ม อยู่ข้างหลังแผลงเป็นสระ อำ, และมีตัว ว
อยู่ข้างหลังแผลงเป็นสระ เอา เช่น อมาตร์, อมรินทร์ เป็น
อำมาตร์, อำมรินทร์ และนวะระ, ชะวะระ เป็น เหาะ, เหาะน้า ฯลฯ

แสดงเป็นสระ เอาะ เช่น บัณชากร เป็น บัณชาเอกร,
กระทะ เป็น เกระทะ ฯลฯ

สระอา เมื่อ ประสม อยู่ กับพยัญชนะ ท้ายศัพท์ ตกเสีย
ก็มีบ้าง เช่น ศาสา เป็น ศาส, ฉายา เป็น ฉาย ฯลฯ

สระอิ แผลงเป็นสระ อี เช่น ลิงคะ เป็น ลิงคิ, อธิกะ
เป็น อธิก, ศึกษา เป็น ศึกษา, สิง เป็น สิง ฯลฯ

แผลงเป็นสระ เอ เช่น คิลา เป็น เกลา, วิทานะ เป็น
เพทวน ฯลฯ

แผลงเป็นสระ โอ เช่น พิพิตร เป็น ไพพิตร, วิหาระ
เป็น ไพหาร ฯลฯ

แผลงเป็นสระ เอีย เช่น ศิว เป็น เคียว, พาศิวะ เป็น
พาเคียว ฯลฯ

สระอี แผลงไต่อย่างสระ อี ก็เป็นสระ อี เช่น อนิกะ
เป็น อนิก, เป็นสระ เอ เช่น สัมา เป็น เสดมา, เป็นสระ เอีย
เช่น จัร เป็น เจียร, กษิณ เป็น เกษิณ ฯลฯ

แผลงเป็นสระ อี เช่น นิละ เป็น นิล, หินชาติ เป็น
หินชาติ ฯลฯ

แผลงเป็นสระ อี เช่น วิช เป็น พิช ฯลฯ

 สระอิ กับ อี นี้ในการ แต่งคำ ประพันธ์ ใช้ กลับกัน
บ้าง เพื่อต้องการ สัมผัส และ ควบ, ตก,

สระอุ แผลงเป็น สระ อุ เช่น ไวบุลย์ เป็น ไพบูลย์
ไวฑูรย์ เป็น ไพฑูรย์, อาตุร เป็น อาตุร ฯลฯ

แผลงเป็น อ ว เช่น อุ ชู เป็น อวชว, สาธุ เป็น
สาธว, ฯลฯ

แผลงเป็น อ ว เช่น สินธุ เป็น สินทว ฯลฯ

แผลงเป็น อุ ว เช่น สุภาวะ เป็น สุวภาพ, สุคันธี เป็น
สุวคณ ฯลฯ

แผลงเป็นสระ โอะ เมื่อมีตัว สกท คือ สกทิน อุ เสย
เช่น ทุก เป็น ทก, ทุง เป็น ทง ฯลฯ

แผลงเป็นสระ โอ เช่น บัวณ เป็น ไบราณ, สุภาค เป็น
โสภาค ฯลฯ

แผลงเป็นสระ เอ เช่น สุวภาพ เป็น เสวภาพ สุวคณ
เป็น เสวคณ ฯลฯ

แผลงเป็นสระ อัว เช่น ขุรยาทร เป็น ขวรยาทร ปริปุณณะ
เป็น ปริขวรณ ฯลฯ

สระอุ มักแผลงกลับกันได้กับสระอุเมื่อใช้แก่คำประพันธ์
สระเอ แผลงเป็นสระ โอ เมื่อมีตัว ย สกท เช่น
เวยยากรณ เป็น ไวยากรณ, เวเนยยะ เป็น เวไนย ฯลฯ

 สระเอนี้ มักแสดงมาจากสระ อี แล้วเขียนแสดง
เป็นสระ โอ อีกทีหนึ่ง เช่น ศิริบุญ เอ เป็น เสรบุญ, ไทรบุญ ฯลฯ

สระโอ เมื่อมีตัวสะกดแสดงเป็นสระ แอ เช่น ไวกย
เป็น แพกย, ไสนยา เป็น แสนยา, ไทกย เป็น แทกย, ไวกย
เป็น แพกย ฯลฯ

สระโอ แสดงเป็น อ ว เช่น โอสาณ เป็น อ ว สาณ,
โอ ทาร เป็น อ ว ทาร ฯลฯ

แสดงเป็นสระ เอา เช่น โอฬาร เป็น เอาฬาร, โมฬี
เป็น เมฬี ฯลฯ

 สระโหนี้ มักแสดง มาจากสระ อุ แล้วแสดงเป็น
สระ เอา อีกทีหนึ่ง เช่น ปุรวาณ เป็น โอรวาณ, เขาราวณ ฯลฯ

วิธีแสดงพยัญชนะ

ข้อ ๓๘. วิธีแสดง พยัญชนะนี้ เนื่องมาจากวิธี สันนิษฐาน
ภาษาบาลีบ้าง เกิดขึ้นในภาษาไทย จะวางไว้พอเป็นหลักดังนี้

(๑) แสดงพยัญชนะตัวหน้าของ อักษร นำ หรือ อักษร ควบ
ให้มี สระอา ประสมอยู่ด้วย เช่น จรัส เป็น จำรัส, แสดง
เป็น สำแดง, ควบ เป็น ค้ารบ, กราบ เป็น กำราบ ฯลฯ

(๒) ประกอบ “อาน” เข้ากับ พยัญชนะกัน เช่น เกิด

เป็น กำเนิด, ภูม เป็น กำภูม, โทษ เป็น จำโทษ, เกิน เป็น
กำเกิน, ภู เป็น ทำภูม ฯลฯ

(๓) กวย กัว วั เข้า กับพยัญชนะ ทันตัวหน้า เช่น กะทิ
เป็น กระทิ ไกล เป็น กรไล, ชะอุ่ม เป็น ชระอุม ตะบอง เป็น
ตระบอง ฯลฯ

(๔) แผลงขเป็น กระ, กำ, กำศ, และชน, เช่น ขาย
เป็น กระขาย, ขจร เป็น กำจร, ชล้ง เป็น กำล้ง, แสง เป็น
กำแสง, ชก เป็น ชนก, ชาน เป็น ชน่าน ฯลฯ

(๕) แผลงฉเป็น จำ, ชำ, ฉล, และขรร, เช่น ฉาย
เป็น จำาย, ฉล เป็น ชำล, ฉียง เป็น ฉลียง, ฉีก เป็น
ขรรเจิก ฯลฯ

(๖) แผลงช เป็น ชำร เช่น ชะ เป็น ชำระ ช้วย
เป็น ชำรวัย ฯลฯ

(๗) แผลง ฐ เป็น ฏ และ ฑ เป็น ฏ เช่น ฐิภา เป็น
ฏิภา, ทาวา เป็น ทาวา, ฑู เป็น คำฑู ฯลฯ

(๘) แผลง ถ เป็น คำ, ถล, และ ทัง, เช่น ถกล เป็น
คำถล, ถก เป็น ถลก, ถวาย เป็น ทังวาย ฯลฯ

(๙) แผลง ฑ เป็น ชำ เช่น เทวาช เป็น ชำวาช ทวุก
เป็น ชำวุก ฯลฯ

(๑๐) แปลง บ เป็น ผน, เจ้น ขวก เป็น ผนวก, ขวช เป็น ผนชวช ฯลฯ

(๑๑) แปลง ป เป็น บ เจ้น ปาวมี เป็น ขาวมี, ปรง เป็น บำรุง ฯลฯ

(๑๒) แปลง ผ เป็น ปร, และ ผน, เจ้น ผญ เป็น ปรญ, ผสข เป็น ปรสข, แผก เป็น แผก ฯลฯ

(๑๓) แปลง พ เป็น ไพ, และ ฟิน, เจ้น เพวระ เป็น ไพเวระ, พิก เป็น ฟินค ฯลฯ

(๑๔) แปลง ร เป็น ฤ, รง, ระเบ, และ รำบ เจ้น นรบท เป็น นฤบท, รน เป็น รงน, รำ เป็น ระเบ, วาญ เป็น รัมบาญ ฯลฯ

(๑๕) แปลง ล เป็น ลป, ลผ, และ มล, เจ้น ลัก เป็น ลปัก, โลภ เป็น ลโมภ, ลาว เป็น มลาว, ลนลาธ เป็น มลน มลาธ, ลัก เป็น มลัก ฯลฯ

(๑๖) แปลง ส เป็น สว, และ สัน, เจ้น สาง เป็น สวาง, สรวง เป็น สันรวง ฯลฯ

พยัญชนะที่เป็นตัวสะกดและกาวันท์ ยังมีวิธีใช้แตกต่างออกไปจากภาษาเดิมอีก มีข้อสำคัญควรระสังเกตุ ดังต่อไปนี้

ทำให้เสียงแปลกจากเดิมซึ่งเขียน กิก-า, วิก-ชา ไปที่เกี่ยว
เพราะฉะนั้นเพื่อกันข้อนี้ ควรเขียนตามรูปเดิมเป็น กิ^๕ร, วิชา ฯลฯ ก็ถือว่า

วิธีแผลงวรรณยุกต์

ข้อ ๓๘. คำบาลีและสันสกฤต ซึ่งไม่กำหนดเสียง
วรรณยุกต์ ครั้นตกมาในภาษาไทย เราอ่านตามเสียง อักษร
สูง กลาง ต่ำ ของเรา ไม่ต้องใช้ไม้วรรณยุกต์ แต่มีบาง
คำที่แผลงออกไปจากนี้ คือ

(๑) เปลี่ยนวรรณยุกต์ เป็น อย่าง อักษรนำ คือ ศัพท์
เดิมเป็นคำเรียงพยางค์ แต่เราอ่านตามวิธี อักษรนำ ทำให้
เสียงวรรณยุกต์ แผลงออกไปจากที่เคยอ่าน เช่น กาณิก
ใช้อ่านเป็น กาณะนิก, กิลก เป็น กิหลก, วาสนา เป็น
วาก-สะหนา, ศาสนา เป็น ศาก-สะหนา, อเนก เป็น อะเนก
ซึ่งควร จะอ่านเป็น กาณะนิก, กิลก, วากสะนา, ศากสะนา,
อะเนก ทั้ง นี้เป็นต้น

(๒) คำที่มีตัว ห การันต์ ใช้เดิมไม่เอกลง เช่น วิเท^๕ศ,
สนเท^๕ศ, พ่า^๕ศ, เสน^๕ศ, โล^๕ศ, โม^๕ศ ฯลฯ

(๓) คำไทยที่ไม่มีไม้วรรณยุกต์ ใช้เดิมไม้วรรณยุกต์

ลงบ้างก็ได้ เช่น จิง, รุง, บ, กัง, แล, เพียง, เป้น จิง,
รุง, บ, กัง, แล, เพียง ฯลฯ

ที่ใช้เช่นนี้มีมักเป็นด้วยต้องการ เอก, โท ในการแต่งโคลง
และร่าย บางทีก็กลบอักษรสูงเป็นคำ หรือกลบคำเป็นสูง
เช่น เต้า เป้น เพ้า, ช่วยเป้น น่วย ฯลฯ วิธีนี้ท่านเรียกว่า
'เอกไทย' หรือ 'โทไทย' ตามที่ใช้เอกฉกหรือโทฉก เกี้ยวนี้
ไม่ว่าใครจะนิยม เพราะเป็นวิธี 'ขอไปที' ซึ่งทำให้เนื้อความ
คลาดเคลื่อนได้

หลักเทียบคำบาลีและสันสกฤต

ข้อ ๔๐. มีคำไทยมากที่เราใช้เขียนได้ทั้ง ๒ อย่าง
เช่น นิ, ภิกขุ จะเขียน เป็น นิตย, ภิกขุ ก็ได้ ที่เป็นเช่นนั้น ไม่
ใช่เราเอามาแปลงใช้ในภาษาไทย เป็นด้วยที่มาต่างกัน คือ นิ, ภิกขุ เป็นภาษาบาลี, นิตย, ภิกขุ เป็นภาษาสันสกฤต, บางคำ
เราใช้ภาษาบาลี, บางคำเราใช้ภาษาสันสกฤต แต่บางคำ
เราก็ใช้ทั้งคู่ บางทีจะสังเกตว่าเป็นคำภาษาไหน หรือแปลง
มาจากภาษาไหน ท่อไปนี้ จะวางหลักไว้เพื่อ เป็นที่ สังเกตได้
บ้างดังนี้

(๑) สระ ฤ ฦ ฤ ฦ และ ศ ษ นี มีในภาษา
สันสกฤต ไม่มีในภาษาบาลี คำที่มีอักษรเหล่านี้ ต้องมาจาก

สันสกฤต ที่เราแปลลง มาใช้ก็มีบ้าง แต่น้อย เช่น “อังกฤษ
ศอก คึก” เป็นต้น

(๒) คำชาติไม่ใคร่มีพยัญชนะ ประสม (คือ ควบกันเช่น
กย, กร, ทย, ทร ฯลฯ) มากเหมือนสันสกฤต ทั้งส่วน
พยัญชนะ คำ และ ตัว สกก ตัว สกก ใน ภาษาชาติ มีหลักที่จะ
สังเกตดังนี้

ก. ตัว สกก ต้อง มี ตัว ตาม ด้วย จะมี ตัว เดี่ยว ไม่ ได้ และ
ต้อง เป็น พยัญชนะ ที่ ๑ ที่ ๓ ที่ ๕ และ ตัว ย ล ว ส ฟ
(ตัว ศ สกก ได้ บ้าง เช่น พุศฺมา) จึง จะ สกก ได้

ข. ส่วน ตัว ตาม นี้ ก็มี ที่ สังเกต คือ พยัญชนะ ที่ ๑
ที่ ๒ ตาม ตัว สกก ที่เป็น พยัญชนะ ที่ ๑ เช่น สกก, ทกก, สข, อข ฯลฯ พยัญชนะ ที่ ๓ ที่ ๔ ตาม หลัง ตัว สกก ที่เป็น
พยัญชนะ ที่ ๓ เช่น วกก, พยคม ฯลฯ พยัญชนะ ทั้ง ๕ ตัว
ตาม หลัง ตัว สกก ที่เป็น พยัญชนะ ที่ ๕ ใน วงร ของ มัน ได้ เช่น
วก, อญดา, ทนฺธา สหฺนิ, สมฺมา ฯลฯ ใน เศษ วงร ตัว ย ล ส
ตาม หลัง ตัว เอง ได้ เช่น เสยฺย, สลฺล, ผสฺส ฯลฯ แต่ ตัว ย
ร ล ว ศ ตาม หลัง ตัว สกก หรือ ไม่ สกก ก็ได้ เช่น พุยาปาท,
อคุยาการ, พุหฺม, เกลฺล, อวฺห, อารุพฺท ฯลฯ

(๓) ส่วนตัว สกทในภาษา สันสกฤต นั้นตัว เคี้ยว ก็ สกท
ได้ เช่น มนสฺ, ศสฺทินฺ ๑๑. และ ตัว ร ก็ สกทได้และมีใช้ชุก
ชุมด้วย เช่น ชรม, สรว, ศรว ๑๑. ส่วนตัวตามหลังนี้มี
กำหนดคล้าย ขาสี แต่ต่างวรรค กันก็ ตามหลังกันได้ เช่น
ฤกษ, มฤก, ปุ่ก, สปุ, สนิกุ ๑๑.

ข้อ ๔๑. คำ ขาสี และ สันสกฤต มีมูลรากเป็นอันเดียวกัน
แต่ใช้ตัว อักษร แตกต่างกันไป จะ คัดมาเทียบไว้พอเป็นหลักที่
สังเกต ดังนี้

อักษร ที่ ต่างกัน	ขาสี	สันสกฤต	ไทยใช้
อะ กับ อา	อศฺ, สม	อาศฺ, รม	อาศฺ, รม
	กมุตา	กมุตา	กามา
	รฏฺ	ราชฺ, ฏ	ราชฺ, ฏ
อะ กับ ฤ	กตา	กฤตา	กตา, กฤตา
	มตก	มฤตก	มฤตก
	อมก	อมฤก	อมฤก
	อิกฺ, ข	ฤกษ (วิกฺษ)	ฤกษ (เวิกษ์)
อิ กับ ฤ	อิทฺ, ธิ	ฤทฺ, ธิ	ฤทฺ, ธิ
	อิติ	ฤมิ	ฤมิ, ฤมิ

อักษรที่ต่าง กัน	บาลี	สันสกฤต	ไทยใช้
อิ หรือ เอ กับ โ	อิสฺสวริย	ไอศฺวรฺวริย	ไอศวรรย์
	เอวาวณ	ไอรวาวณ	เอวาวัด
	เกลาส	ไกลาส	ไกรลาส
	เมทฺธิ	ไมทฺธิ	ไมทรี
อุ กับ ฤ	อุตุ	ฤตุ	ฤตุ
	อุชฺ	ฤชฺ	อชฺช
	ปีตุ	ปีตฤ	ปีท
ฤ กับ ฤร, ฤธ, ฤก	ฤก	ฤร	จักร
	ศฺฤก	ศฺฤร	ศฺฤก (วันศฺฤก)
	ศฺฤก	ศฺฤก	ศฺฤก, ศฺฤก (ชาว)
	อุฤก	อุฤก	อุฤก (—บาท)
	อฤก	อฤก	อรรก (อาทิตย์)
อ หรือ กุ กับ ฤ	อณ	ฤณ	อณ, ฤณ
	อษ	ฤษ	อษ, ฤษ
	สิฤชา	ศิฤชา	ศิฤชา
	วฤชส	วฤชส	วฤชส

อักษร ที่ ต่าง กัน	บาลี	สันสกฤต	ไทยใช้
คฺก กับ คุร ทก รฺก คุน	ชคฺก วิกฺกท	ชคุร วิกฺรท	ชวรค, อัคร พิเศวราช
	ชคฺก ชคฺก	ชทก ชคฺก	ชวรค
	ชคฺก	ชคฺก	อัคร, อัคร
รฺ กับ คุย	สฺร นิรฺ	สทฺย นิตฺย	สฺร, สทฺย นิร, นิตฺย
	ชาทิรฺ	ชาทิตฺย	ชาทิตฺย
รฺ กับ ศฺร, ทฺ	ปฺรฉิม วิรฺฉิก	ปฺรฉิม วฤศฺริท	ปฺรฉิม, ปฺรฉิม พฤศฺริท
	มฺรฉ	มฺรศฺย	มฺรฉ, มฺรศฺย
	สํวฺร	สํวฺร	สํพทฺส
ชฺช กับ ฑ	วิชฺช	วิทฺย	วิชฺช, วิทฺย
	เวชฺช	ไวทฺย	เวช, แพทฺย
	ปฺราโมชฺช	ปฺรโมทฺย	ปฺราโมทฺย
ชฺช กับ ฑ	มฺชฉิม	มฺชย	มฺชฉิม, มฺชย
	ชฺชชฺฉาย	ชฺชชฺชย	ชฺชชฺฉาย, ชฺชชฺชย
	ชฺชชฺฉนิยา	ชฺชชฺชยา	ชฺชชฺชยา

อักษร ที่ต่างกัน	บาลี	สันสกฤต	ไทยใช้
ณ หรือ ฌณ กับ ชณ, ฌย, ฌย	อาณ	อาชณ	อาณ, อาชณ
	ปณณคฺติ	ปฺรชณปฺติ	ปณณคฺติ
	ปฺณณ	ปฺณย	ปฺณ
	การณณ	การณย	การณ
	ธณณ	ธานย	ธณ, ธานย
	สามณณ	สามานย	สามณ, สามานย
จ หรือ ญจ กับ สด	จาน	สถาน	ฐาน, สถาน
	จิต	สติท	สติท
	จาณนา	สถานนา	ฐานนา, สถานนา
	กณญจ	กฤตฺส	กฤตฺส
	ณฺจ	อฺสฺติ	อฺฐ
ญจ กับ มญ, มฺจ	ณฺจ	อฺมญ	อฺฐ, อฺมญ
	กณฺจ	กฺมญ	กฺมญ
	โณญจ	โณมฺจ	โณ, โณมฺ
	อณฺจ	อณฺมฺจ	อณฺ
กณ กับ รณ, ฤณ	อจฺกณ	อจฺรณ	อจฺกณ
	วจฺกณ	วจฺรณ	วจฺกณ

อักษรที่ต่างกัน	ขาด	สันเสกฤท	ไทยใช้
ณฺณ กับ วรรณ	วฺณณ	วฤทษ	วฺณ, พฤณ
	วฺณณิ	วฤทษิ	วฺณิ, พฤณิ
	กณฺณ	กวรรณ	กวรรณ
	ชนฺณว	ชนฺณว	ชนฺณพ
ณฺท กับ มณฺ	ปฺริปฺณณ	ปฺริปฺวรรณ	ปฺริปฺวรรณ
	กณฺท	กณฺณณ	กณฺณณ
	คณฺท	กณฺณณ	คณฺท, คณฺณณ
	คณฺท	คณฺณณ	คณฺณณ
กฺท กับ กฺท, ปฺท ทฺร, ทฺว	มกฺท	มกฺท	มกฺท
	สทฺท	สทฺท	สทฺท
	สทฺท	สทฺท	สทฺท, สทฺท, สทฺท
	ปทฺท	ปทฺท	ปทฺท
ท หรือ กฺท กับ สทฺ,	สทฺ	สทฺ	สทฺ
	สทฺ	สทฺ	สทฺ
	สทฺ	สทฺ	สทฺ
	สทฺ	สทฺ	สทฺ

อักษร ที่ ต่าง กัน	บาลี	สันสกฤต	ไทย ใช้
สฺต, สฺตฺร	ดาวร	สตาวร	ดาวร, สตาวร
	ลฺย	สฺลฺย	สลฺย, สฺลฺย
	วิสฺตฺว	วิสฺตว	พิสฺตว
	ถิ	สฺถิ	สฺถิ
	สฺตฺถ	สฺตฺถ	สฺตฺถ
ปฺ หรือ ปฺธิ กับ ปฺร	ปฺมาท	ปฺรมาท	ประมาท
หรือปฺรติ	ปฺมาณ	ปฺรมาณ	ประมาณ
	ปฺธิปฺตฺติ	ปฺรติปฺตฺติ	ปฺธิปฺตฺติ
	ปฺธิสฺส	ปฺรติสฺส	ปฺธิสฺส
ปฺย กับ ลฺย	กฺปฺย	กฺลฺย	กฺปฺย, กฺลฺย
	สฺปฺย	สฺลฺย	สฺปฺย
	กฺปฺย	กฺลฺย	กฺลฺย
พฺพ กับ รว	นิพฺพาน	นิรฺวณ	นิพฺพาน, นรฺพาน
	สพฺพ	สรว	สรว
	ปฺพพต	ปฺรวต	ปฺรวต
มฺม กับ รฺม	กมฺม	กรม	กรรม

อักษรที่ต่าง กัน	บาลี	สันสกฤต	ไทยใช้
ต, ตฺถ กับ ศ, ม, ศฺร, ศฺว, มฺย	ตมฺ	ตฺรุม	ตฺรุม
	นิมฺมต	นิรุมต	นฤมต
	ชาตย	ชาศย	ชาศัย
	วิสาล	วิศาล	พิศาล
	วิส	วิษ	พิน
	วิเสส	วิเศษ	วิเศษ
	ศฺกฺช	ศฺกฺช	ศฺกฺช
	ศฺวาก	ศฺวาก	ศฺวาก, ศฺวาก
	ศามิ	ศฺวามิ	ศามิ, ศวามิ
	ศฺวค	ศฺวค	ศฺวค
	ชตฺส	ชศ	ชศ
	ชิตฺส	ชิตฺว	ชิตฺว
	ปฺย	ปฺย	ปฺย
	มฺย	มฺย	มฺย
พ กับ ฆ	กฺพ	กฺพ	กฺพ
	กฺพา	กฺพา	กฺพา, กฺพา
	กฺพา	กฺพา	กฺพา, กฺพา

หลักเทียบคำบาลี และ สันสกฤต

๖๗

ยังมีคำอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก ที่ไม่เป็นระเบียบทั้งข้าง

บนนี้ ต้องอาศัยสังเกตเปรียบเทียบเอาเอง จากภาษาเดิม

 คำที่ต่างภาษากัน เช่นข้างบนนี้ จะนับว่าฝ่าย

หนึ่ง แผลง มา จากอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เพราะเป็นคุณละ ภาษา

คือเมื่อไร ภาษาเดิมเขาเป็น อย่างหนึ่ง ไทยนำมาใช้เป็นอีก

อย่างหนึ่ง เช่นนี้จึงจะนับว่า แผลง ในที่นี้ เช่น คำบาลีว่า

มกฺก, วรรณ, กมฺม, กตฺติก, ชกฺก, ชกฺ, ชุณฺห แต่สันสกฤต

เป็น มารฺก, วรฺณ, กรฺม, การฺกตฺก, ชกฺ, ชกฺร, โชยฺตฺสฺน ทั้งนี้

จะนับว่าฝ่ายใดแผลงไม่ได้ เมื่อต่อไทยนำมาใช้ผิดไปจากเดิม

เป็น มรรก, วรรณ, กรรม, การก, ชรรก, ชรรค, ชุณ เช่นนี้

จึงจะนับว่าแผลง ถ้าคำที่แผลงนั้นใกล้เคียงภาษาไทย ก็ได้

นับว่าแผลง ตาม ภาษานี้ หรือ จาก ภาษานี้, คำแผลงข้าง

บนนี้ใช้กันมานานนาน เป็นอันใช้ได้ แต่จะคิดแผลงขึ้นใหม่

ตามหลักนี้ เช่น สัพพณฺณ ใช้อย่างสันสกฤตว่า สรรเพชฺ

หรือ สรรเพชญ์ และจะใช้คำกัตถ์ว่า กเคชฺ ๖ หรือ กเคชญ์

ตามแบบนั้นไม่ได้ ต้องให้ดูตามภาษาของเขา และแผลงตัว

อักษรไต่อย่าง ตามแบบที่เคยใช้เช่น วรณ เป็น วรณ, วรค เป็น

วรค ทั้งนี้จึงควร ให้สังเกตหลักเทียบที่ไทยใช้ตามข้าง บนนี้

สนธิที่ใช้ในภาษาไทย

ข้อ ๔๒. สนธิคือวิธีเชื่อมคำ กับคำให้ติดเป็นคำเดียวกัน ในภาษาบาลีและสันสกฤตมีวิธีต่าง ๆ แต่ในที่นี้ จะกล่าวเฉพาะที่ใช้กันอยู่ในภาษาไทย

คำที่ใช้สนธิ กันได้ก็มีแต่คำที่ มา จาก บาลีและ สันสกฤต เท่านั้น จะเอาคำใน ภาษาอื่นไป เชื่อม กันตาม วิธี สนธิไม่ได้ และคำสนธิที่ จะกล่าวต่อไปนี้ ก็เฉพาะ คำคำ ซึ่ง เชื่อม กับอีกคำหนึ่ง ที่ตั้ง ขึ้น ด้วย สระ เช่น อมาตร์, อาคม, อินทร์, อุบาย ฯลฯ เท่านั้น มีหลักที่สังเกต กัน ต่อไปนี้

(๑) สระท้ายของคำต้นเป็น อะ อา ถ้า ต่อ กับ สระ อะ อา ของ คำท้าย รวมกัน เข้าเป็น สระ อาตัวเดียว เช่น เทศ กับ อภิบาล เป็น เทศาภิบาล, มหา กับ อานิสงส์ เป็น มหานิสงส์, ชีวะ กับ อาคม เป็น ชีวาคม ฯลฯ ถ้า ต่อ กับ สระ อะ ที่มี ตัว สกท เช่น อรรณพ, อรรคจรรย ฯลฯ รวมกัน เข้าเป็น สระ อะตัวเดียว เช่น มหา กับ อรรณพ เป็น มหรรณพ, มหา กับ อรรคจรรย เป็น มหคจรรย เป็นต้น

ถ้า ต่อ กับ สระ อิ รวมกัน เข้าเป็น อิ หรือ เอตัวเดียว เช่น ราช กับ อิน เป็น ราชิน (วิเศษราชิน) มหา กับ อสิ เป็น มหะสิ, นร กับ อิศวร หรือ อินทร เป็น นริศวร, นเรศวร,

สนธิที่ใช้ในภาษาไทย

๒๘

หรือ นรินทร์, นเรนทร ตามลำดับ, และ ต่อ กับ อิ รวม กันเข้า
เป็น อิ ตัวเดียว เช่น อุตฺตร กับ อิศาน เป็น อุตฺตริศาน, แต่
ถ้า ต่อ กับ สระ อิ ที่มี ตัว สกด รวม กันเข้าเป็น อิ ตัวเดียว เช่น
ชม กับ อิมฺมร เป็น ชมิมฺมร มหา กับ อิทธิ เป็น มหิทธิ เป็น กัน
ถ้า ต่อ กับ อิ รวม กันเข้าเป็น อู อู หรือ โอ ตัวเดียว เช่น
มรรค กับ อูเทศก เป็น มรรคูเทศก, ราช กับ อูปถัมภ เป็น
ราชูปถัมภ, ราช กับ อูบาย เป็น ราชไวยบาย, และ ต่อ กับ อู รวม
กันเข้าเป็น อู ตัวเดียว เช่น เอก กับ อูน เป็น เอกูน (หย่อนหนึ่ง)
เป็น กัน

ถ้า ต่อ กับ เอ, โอ, โ, เอ รวมกันเข้าก็เป็น เอ, โอ, โ
เอ แต่มีที่ใช้ในบางคำเช่น โภค กับ ไสววรรษ เป็น
โภไสววรรษ, มหา กับ ไสพาร หรือเอฬาร ก็เป็น มโฬพาร,
มโฬพาร เป็น กัน

(๒) สระ ท้าย ของคำต้นเป็น อิ อิ ถ้า ต่อ กับ สระ อิ
หรือ อิ ตัว กัน รวมกัน เป็น อิ หรือ อิ แต่ ตัวเดียว (คือลบ
เสียตัวหนึ่ง) เช่น มุณี กับ อิมฺมร เป็น มุณิมฺมร, กริ กับ อิมฺมร
เป็น กริมฺมร, ฝณิ กับ อิมฺมร เป็น ฝณิมฺมร แต่ถ้า ต่อ กับ สระ อื่น
(นอกจาก อิ อิ) ต้อง ทำ สระ อิ อิ ท้าย คำ นั้น เป็น ย เสีย
ก่อน เช่น มกิ เป็น มกย. (เมื่อ เอ อิ หรือ อิ เป็น ย แล้ว

แล้วจึงใช้สระ

ถ้าตัว สกค กับ ตัวตาม เหมือกัน กัน ต้อง ลบ เสีย ตัวหนึ่ง เช่น
 วัคคิ, อักคิ, สามัคคิ เป็น วัคย, อักย, สามัคย ไม่ใช่ วัคย,
 อักย และ สามัคย) แล้ว ประสม กัน อย่าง สระ อะ ออ อยู่ท้าย
 ในข้อ (๑) เช่น มคิ กับ อธิบาย เป็น มคยาธิบาย, สามัคคิ
 กับ อาราย เป็น สามัคคยาราย, อักคิ กับ โภภาส เป็น
 อักโขภาส เป็นต้น

(๓) สระท้ายของคำต้นเป็น อุ อุ ต้อง แปลง อุ หรือ อุ
 เป็น ว เสียก่อน แล้วเชื่อมกันได้ทุกสระ อย่างสระ อี ที่แปลง
 เป็น ย, เช่น ชนุ กับ ชาคม เป็น ชนัวคม, คุรุกับ อุปรณ เป็น
 คุรวอปรณ ฯ ล ฯ ถ้า ต่อ กับ อุ อุ ด้วยกันจะคงรูปเป็น อุ
อุ แต่ตัวเดียว เช่น คุรุกับ อุปรณ เป็น คุรุปรณ หรือ คุรุปร
 ณณ ทั้งนี้ก็ได้

สระอื่น ๆ ที่อยู่ท้ายของคำต้น นอกจากนี้ยังไม่พบตัว
 อย่างที่ได้

(๔) อักษรที่มีสระ อะ อยู่หน้า เช่น อภิบาล, อหุช,
 อภิรม, อหุกล เหล่านี้เหมือนกัน บางทีก็ สก อ ออกเสียง เป็น
 ภิบาล, หุช, ภิรม, หุกล ทั้งนี้ก็มีบ้าง แต่โดยมาก มักใช้ใน
 คำประพันธ์ ที่ใช้กันจนชินก็มี เช่น ภิรม, หุชนาฏ ทั้งนี้ ถ้า
 เรียกให้เต็ม เป็น อภิรม, อหุชนาฏ พังกลับ จะ ชักไปเสียอีก

วิธีเขียนหนังสือ

ข้อ ๔๓. การเขียนหนังสือให้อักษรให้ออกตามแบบ
แผนที่ท่านนิยมใช้กันนั้น ต้องอาศัยความสังเกตความจำ
เป็นหลัก เพราะฉะนั้นวิธีนี้จะรวบรวมหลักฐานวิธีใช้ สระ
พยัญชนะ วรรณยุกต์มาไว้ เพื่อช่วยความสังเกตความจำ
ให้ดีขึ้น ดังต่อไปนี้

ข้อ ๔๔. วิธีใช้สระ สระบางตัวมีวิธีใช้แตกต่างกัน
ไปดังนี้

สระอะ ในแม่ ก กา มีวิธีใช้ ๒ อย่าง คือ (ก) ประ
วิสรรชนี ได้แก่คำที่ใช้ในภาษาไทย เช่น อะ, อะทะ, อะทะ,
มะระ ฯลฯ แต่มีคำข้อยกเว้นอยู่บ้าง เช่น ข (ขอ) ท (ท่าน
เช่น ทนาย) พ (ผู้ เช่น พนักงาน) ณ (ใน) กับคำที่เป็น
พยางค์ท้ายของคำที่มาจากบาลีและสันสกฤต ซึ่งไม่มีคำอื่น
เชื่อมต่อไป เช่น เถอะ, คณะ, มรณะ, พญานะ ขวัญ ฯลฯ
เพื่อจะกันไม่ให้ปนกับตัวสกท (ข) ไม่ประวิสรรชนี ได้แก่คำ
ที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตที่ไม่ใช่พยางค์ท้ายทั้งอยู่แล้ว
เช่น คณะ, มรณะ, กังหิ, ตัว, ค และ ม, ว ไม่ต้องประวิสรรชนี
 ฯลฯ แต่ถ้ามีศัพท์อื่นมาต่อเข้ากับคำเหล่านี้เป็นคำเดียวกัน

ที่เรียกว่าคำสมาส ทำให้พยางค์ที่เคย ประวิตรวชนิ นั้นไม่เป็น
พยางค์ท้าย จึงไม่ต้องประวิตรวชนิ เช่น เกรสสมาคม, คณบดี,
มรดกภาพ เป็นต้น ข้อนี้ ต้องสังเกตคำสมาสและไม่ใช้คำสมาส
ได้แม่นยำ เช่น คณบดี เป็นคำสมาส แต่คณะสงฆ์ ไม่ใช้
คำสมาส คือ คณะ คำหนึ่ง สงฆ์ คำหนึ่ง

สระอุ ๔ ตัวนี้ แต่เดิมใช้ในคำไทยมาก เช่น
ศฤงคาร, วรรณ ภาษา เป็นต้น มาบัดนี้คำภาษาไทย ใช้ตัว ร
ล แทนเกือบทั้งหมด, ใช้เพราะ คำที่มาจากสันสกฤตเท่านั้น
ที่ยังคงใช้ในคำไทยนี้มีบางคำ คือ (ก) อุ หรือ ฤา ที่
แปลว่าไม่ (ข) ฤา ที่เป็นคำถามซึ่งใช้ในโคลงว่า ฉะนั้นฤา,
แลฤา เป็นต้น ตัว ฤ ฤา นั้นไม่เห็นมีที่ใช้

สระอ มีวิธีใช้ ๒ อย่าง คือ (ก) มีตัว อ ใช้ใน
คำไทยทั่วไป เช่น กอ, ขอ, คอ, นอก ฯลฯ แต่มีข้อยกเว้น
บางคำ คือ 'บ' หรือ บั ที่แปลว่าไม่, บ โทน ที่แปลว่าคน
คิดหน้าตามหลัง (ข) ไม่มีตัว อ ใช้ในคำมาจากบาลี
และสันสกฤตที่ไม่มีตัว สกท อย่างหนึ่ง เช่น ขวร, บก, ขรม
 ฯลฯ และคำที่มีตัว ร สกท อย่างหนึ่ง เช่น รร, กร, มรณ
 ฯลฯ

สระเออ ใช้ได้ ๓ อย่าง คือ (ก) อย่างเดิม เช่น

วิธีเขียนหนังสือ

๗๓

เทอม, เทอญ, ฯลฯ (วิธีนี้ใช้น้อย) (ข) เปลี่ยน อ เป็น
พินทุอิ เช่น เกิน, เวิง, เช็ก ฯลฯ (วิธีนี้ใช้มากแต่ใช้ใหม่แม่
 เกยไม้ไ้) (ค) เอาตัว อ ออกเสีย เช่น เกย, เชย, เคย
 ฯลฯ (วิธีนี้ใช้มากแต่ใช้ไ้ใหม่แม่เกยเท่านั้น) ถ้าจะใช้
 อย่าง ก. ทั้งหมดก็ไม่มีที่ใช้อย่าง (ข) และ (ค) มากนั้น
 ก็เพื่อจะเขียนให้น้อยตัวเข้า

สระเอีย ที่มีตัวสะกดแบบ ไวราดใช้ลดไม่หน้ากับพินทุอิ
 ออกเสียก็มี เช่น วงง, (เวียง) รบก (เวียก) สยค (เสียค)
 ฯลฯ เกยวนี้ ใช้ตามปกติ

สระอัว ที่ไม่มีตัวสะกดไวราดใช้อย่าง ว หันก็มี เช่น
 ทวว, ทัวว ทวว ฯลฯ เกยวนี้ใช้อย่างปกติ

สระอา มีเสียงพ้องกับ 'อัม' ใหม่แม่กม แต่มีวิธีใช้
 ต่างกัน คือ (ก) สระอา ใช้ในคำไทยทั้งหมด เช่น กำ ขำ
 คำ ฯลฯ อย่างหนึ่ง และในคำที่แผลงมาเป็น อา เช่น อมาตย
 เป็น อามาศย์, เกิน เป็น กำเกิน, ทวว เป็น คำรวว ฯลฯ
 อย่างหนึ่ง (ข) 'อัม' แม่กมนี้ใช้เฉพาะแต่คำที่มี 'ม' สะกด
 มาจากบาลีและสันสกฤต เช่น สัมผัส, อัมพร, กัมพล,
 อัมบัณ, คัมภีร์ ฯลฯ

สระโอและออ มีเสียงพ้อง กับ อัย แม่เถย ทำนไ้ต่างกัน
เป็น ๔ อย่างดังนี้ (ก) ไ้ม ม้วน มีแบบกำหนดให้ ใช้ ๒๐ คำ คือ

<u>คำไ้ม ม้วน</u>	<u>หมายความว่า</u>	<u>คำไ้มมลายพ้อง</u>
๑. ไผ่	เอาใจใส่	—
๒. ไห	จิตร, สิ่งที่อยู่กลาง	ใจใหม่
๓. ให้	ตละ	ร้องไห้
๔. ไผ	ตรงข้ามกับนอก	ไผ บั้นผ้า
๕. ไหม	ตรงข้าม กับ เถ่า	—
๖. ไส	กระ้าง	ไสถย
๗. ไกร	ผู้ใด	—
๘. ไกร	อยากได้	ตะไกร
๙. ไย	เห็น ละเอียตใส, ผลของ	ไยโพ, อยุไย, ลำไย
๑๐. ไท	คู่กับ หั้น	ไท (มีอ) บั้นไท, กระไท
๑๑. ไช้	บังคับ, ทำประ โยชน	—
๑๒. ไส	เกี่ยวข้องกับใจ, หรือ ความ ประพฤติ	หน้าใส, ปลาใส ทางใส
๑๓. ไส่	บรรทุ	—

ไกรสร, ไพฑูรย์ ไทวรัตน์ ฯลฯ อีกอย่างหนึ่ง (ค) ไม้มีตาย
มีตัว บ ใช้ในคำที่มาจาก สระ เอ, ย สกค และ ย ตาม
 (เขยบ) ในบาลีและสันสกฤต เช่น อสงเขยบ เป็น อสงไชย,
 ญะยขมม เป็น ญะยขรรณ, ส่าเขยบ เป็น ส่าไถย, เวยขาวุทธ
 เป็น ไวยาวุทธ ฯลฯ (ค) 'อัย' แม่เกย ใช้ในคำที่มา

จากบาลีและสันสกฤตมี สระ อะ และมี บ ตามหลัง เช่น ขย
 เป็น ขัย, วิหิตย เป็น วิหิตัย, ขย เป็น ขัย, อาศย เป็น
 อาศัย ฯลฯ ถ้ามี ย ต่อท้าย ๒ ตัว ก็ควรเรียงไว้ทั้งคู่
 เพื่อไม่ให้ปนกับ บ ตัวเดียว เช่น ขยบกา, ขยบิกา ควรเขียน
 ขัยบกา, ขัยบิกา ดังนี้เป็นต้น

ข้อ ๔๕. วิธีใช้พยัญชนะ ผู้จะใช้พยัญชนะให้ถูกต้อง
 นั้น ต้อง อาศัยหลัก เป็น เครื่อง ยึดเหนี่ยวบังคับโยน

(๑) ใช้พยัญชนะให้ถูก ตามพวก ใน ภาค ๑ ได้แบ่ง
 พยัญชนะ ออกเป็น ๓ พวก คือ พยัญชนะกลาง พวก ๑ พยัญชนะ
 เกิมพวก ๑ พยัญชนะโทย พวก ๑ ควรใช้พยัญชนะให้ถูกต้อง
 ตามพวกของมันทั้ง ๓ นี้ คือ พยัญชนะกลาง นั้น ใช้ได้ทั่วไป
 ไม่จำเป็นต้องกล่าว แต่อีก ๒ พวกนั้นควรใช้ให้ถูกต้องดังนี้
พยัญชนะเกิม ๑๓ ตัว คือ ฌ ฉ ฐ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ฌ

อ ก ค ย พ เหล่านี้ มาจากภาษา เขม วรรค์ใช้เฉพาะ
คำที่ มาจากภาษาบาลี และ สันสกฤต. แต่ มี ยก เว้น บาง คำ
ที่ใช้ในภาษาไทย ทั้งนี้

ตัว ฆ คือ ฆา (ทำให้ตาย), เข็มน, ฆ้อง, ระฆัง,
ตะแฆ (เครื่องบรรทุกของศนิก ใช้ลาก).

ตัว ฉ คือ ฉะ (เขมรว่า ต้นไม้)

ตัว ญ คือ ไฉญ, หลญา (พืช), หลึง.

ตัว ณ คือ ณ (ใน)

ตัว ช คือ ช, เชช, ชง

ตัว ภ คือ สำภา, ทะภา, ภะกร, เสภา, อัมภะ,
แมลงภู่, ภาบ (เช่น ภาบใน) สารภี ฯลฯ

ตัว ศ คือ เศวร, ศอก, ศีล, (ศัตรู) เคิก

พยัญชนะไทย ๑๐ ตัว คือ ข ค ช ฎ ก บ ฝ ฟ อ ฮ
เหล่านี้ทั้งขึ้นสำหรับใช้ ในภาษาไทย แต่มีบาง ตัวใช้แตกต่าง
ออกไป ซึ่งควร จะ สังเกตทั้งนี้

ตัว ข เขมมีใช้ตัวละคำ คือ ข ใช้ในคำว่า “เขตร”
และ ค ใช้ในคำว่า “คอ” แต่บัดนี้ ใช้ ตัว ข และ ค แทน
แล้ว นับว่าไม่มีที่ใช้

ตัว ฏ ใช้เฉพาะแต่คำที่แผลงมาจากตัว ฐ ในภาษา
บาลีและสันสกฤต เช่น ฐิกา จาก ฐิกา, ชฐา จาก ชฐา,
คฺฐิ จาก คฺฐิ, ราชฐร จาก ราชฐร ฯลฯ ไม่ใช้ในคำไทยเลย

ตัว ฑ ใช้ในคำที่แผลงมาจากตัว ฒ ในภาษาบาลีและ
สันสกฤต เช่น ฑารา จาก ฑารา, ฌิฑา จาก ฌิฑา, ฌฑิ จาก
ฌฑิ ฯลฯ และใช้ในคำไทยทั่วไปด้วย เช่น ฌง ฌก ฌค ฌข ฯลฯ

ตัว ฃ ใช้ในคำที่แผลงมาจากตัว ฅ ในภาษาบาลีและ
สันสกฤต เช่น ฃารมิ จาก ฃารมิ, ฃญ จาก ฃญ, ฃญา จาก
ฃญา ฯลฯ และใช้ในคำไทยทั่วไปด้วย เช่น ฃก ฃข ฃค ฃน ฯลฯ
นอกจากนี้ใช้ในภาษาไทยล้วน

(๒) ใช้พยัญชนะให้ตรงกับภาษาเดิม

คำในภาษาอื่นที่เรานำมาใช้ มักจะใช้แตกต่างกัน
ตามความพอใจของผู้ใช้ เช่น สข, รัส, วงศ์ ที่ใช้เป็น ศข,
รศ, วงษ์ ก็มีทั้งนี้เห็นกัน ชุ่มลำยากแก่ผู้เขียนมาก
เพราะฉะนั้น ควร จะกำหนดใช้ทั้ง ก่อไปนี้

(๓) คำที่ใช้ผิดเพี้ยนไป จาก ภาษาเดิม และนิยมใช้
กันแพร่หลายแล้ว เช่น อังกฤษ, กฤษฏาภิธาน, พระชรวิ,
ชยุตบัณ ฤควา ฯลฯ เหล่านี้จะแก้ไขให้ถูกต้องตามภาษาเดิม
สำเนียงก็ จะ ผิดเพี้ยนไป ควร เขียนคงไว้เช่นนี้

(๒) คำที่มีเสียงตรงกับภาษาเดิม ควรใช้ให้ถูกต้องตามภาษาเดิมเขา เสียงเป็นภาษาไทยก็ให้ใช้ตามภาษานั้น เช่น คำ ประชุม, ประถม, สุภาพสถาน เช่นนี้เสียงเป็นสันสกฤต ควรเขียนประถม, สถาน ตามสันสกฤต, และ คำ ปฐม, ปถม, สุภณ ถาณ เช่นนี้เสียงเป็นบาลี ควรเขียน ปฐม, สุภณ ตามบาลี ไม่ควรใช้ครั้ง ๆ กลาง ๆ ทั้งนี้ ประชุม ปถม สุภณ ถาณ เป็นต้น

(๓) คำสมาสที่ประสมกันหลายคำ ควรใช้ให้ลงรอยกันเป็นภาษาเดียว เช่น ประถมมรรค, อธิชาตย หรือ อธิชาตย ไม่ควรใช้ให้ปนกัน เป็น ปฐมมรรค, อธิชาตย หรือ อธิชาตย ทั้งนี้ เว้นแต่คำที่เราเลือกใช้ไม่ได้ เช่น วิฆเนศวรกรรม ทั้งนี้ คำวิฆเนศวรไม่เคยใช้ตามสันสกฤตเป็น วิฆเนศวร เลข และ กรรม เราก็ไม่เคยใช้ตามบาลี เป็น กัมมเลข จึงต้องคงไว้เป็น วิฆเนศวรกรรม ปนกันอยู่เช่นนั้น คำเช่นนี้มีมาก เช่น เวชกรรม, เวชศึกษา, เวชศาสตร์ นิคมภัทร ฯลฯ เหล่านี้ จำเป็นต้องเขียนปนกันเช่นนั้น

(๔) ใช้ตัวสะกดให้ถูกต้อง คำที่มาจากบาลีและสันสกฤต ควรสังเกตตัวสะกดตามที่ได้อธิบายไว้ในหลักเทียบบาลีและสันสกฤต แต่คำตัว ฐ, ฏ, และ ป สะกด ไม่ควร

แสดงมาเป็นตัว ฏ, ท, และ ข สกคอย่างพญูชนะกัน เพราะ
จะปนกับภาษาไทย และถึง ะ แสดง หรือไม่แสดง เสียงก็ เป็น
อย่างเดิม เช่นคำ กรกฏ, หักถ์ สักดา ควรเขียนตามเดิม
เป็น กรกฏ, หักถ์, สักดา ทั้งนี้ดีกว่า แต่ในส่วนภาษาไทย
นี้ ตัว สกคควรเป็นตามหลัก คือ กก กสกค, กง
งสกค, กก กสกค, กณ นสกค, กข ขสกค กณ นสกค
เกย ย สกค เกอว ว สกคที่มีแตกต่างออกไปบ้าง ก็มีกระเป็น
คำโบราณหรือมาจากภาษาเขมรโดยมาก ดังนี้

ตัว ๑ สกค คือ ร้ายกาจ, แก้วเก็จ, ตรีเศียร, เกียร,
กูร, เฒ่า, เสก, สมเก็จ, ครอบ, กำรว, เสริ, สำเร, ไสร
(สระ) อาร, อำหาร, เกียร ฯลฯ

ตัว ๒ สกค คือ ฤช

ตัว ๓ สกค คือ ขวัญ, เขิญ, (ลำยา) ลำเค็ญ, ควาญ,
ัญไร, ญ, ญ, ปรระญ, ปรระญ, ชาญ, อำหาญ, เขิญ,
อัญเขิญ, อัญชมน, เทอญ, ญชา, เขิญชา, เพ็ญ, รามัญ,
มอญ, ราน, รำชาญ, เว็ญ, จำเว็ญ, สรวาญ, สำรวาญ, ลาญ,
(แตก) สรวเสิญ หาญ (กล้ำ) ฯลฯ

ตัว ๔ สกค คือ ครอบ, ลกร, กำจร, ประชุม, จร, และ
คำที่แสดงมาจาก ตัว ะ ควม เช่น กระ—ประ—กระ— ฯลฯ

ต้องใช้ ร หันทั้งนั้น เช่น กรรชิง, กรรโชก, บรรคา, บรรทก
รรไล

ทัว ล สกท คือ กล, กำบล, ขุล, เมิล, บล, สรวล,
สำรวล, รางวล, สัรวล, กัรวล

ทัว ศ สกท คือ พิศ, ปรวศ, บัรวศ, นิรวศ

ทัว ม สกท คือ กระทบ, ภาษกา, อังกฤษ

(๕) หลักที่จะใช้ ศ ม ส คำที่จะใช้ ศ ม ส นี้
สังเกตไวยากรณ์ นอกจากจะจำตัวศัพท์เดิมได้ แต่มีหลักพอ
จะช่วยความสังเกตได้บ้างดังนี้

(ก) คำที่มาจากภาษาบาลี ควรใช้ ส ทั้งหมด
เพราะ ศ และ ม ไม่มีในภาษาบาลี

(ข) คำสันสกฤตใช้ไวยากรณ์ ๓ ตัว ต้องจำตัวศัพท์
แต่มีบางคำที่สังเกตได้ ดังนี้ ศ เกิดแต่ฐานเพทธาน อยู่ในพวก
วรรค ๑, ม เกิดแต่ฐานปุ้มเทมิตอยู่ในพวกวรรค ๒, ส เกิด
แต่ฐานพัน อยู่ในพวกวรรค ๓ ถ้าจะย้อนหรือตามหลัง กัน
ต้องเขียนพวกเดียวกัน เช่น พุทธิก, บัคิม, อัครวรย์, ราชภูร,
โษษฐ, กนิษฐ, ฤทธณ, พัสก, พิศการ, สมพัทสร เป็นต้น และ
ม มักจะใช้ตามหลังตัว ก เช่น เกษตร, เกษิยว, อักขร เป็นต้น

(ก) ส่วนคำภาษาไทย นอกจากคำที่ยืมเอา ศ ม
มาใช้ตามที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว ก็ควรใช้ ส ทั้งหมด

(ข) ตัวการันต์ ในส่วนตัวการันต์นี้ มีวิธีใช้ที่ควร
จะสังเกตอยู่อย่างหนึ่ง คือ ไม่ทัณฑฆาต บางแห่งถึงเป็นตัว
การันต์ท่านก็ไม่ใส่ไม่ทัณฑฆาต เช่น กาญจน, ฤๅษณ ฯลฯ
ให้ผู้อ่านสังเกตเอาเอง เช่นนี้เป็นการยากแก่ผู้ศึกษา
เพราะฉะนั้น ตัวใดที่เป็นตัวการันต์ ก็ไม่ต้องการ ควร
ใส่ไม่ทัณฑฆาตเสีย แต่ตัวใดต้องการอ่านด้วย คือ ไม่ใช่
ตัวการันต์จึงไม่ต้องใช้ไม่ทัณฑฆาต เช่น คำสาสน์, (ต้อง การ
อ่าน 'สาน') สุริยวงศ์, วรรณิการ, ธรรมลังการ, สัตี เหล่านี้
ไม่ต้อง การ ออกเสียง ตัว บ, ศ, ร และ ตัว ห จึงควรใส่ไม่
ทัณฑฆาต ถ้าต้องการอ่านด้วย ก็ไม่ต้องใส่ทั้งนี้ สาสน์
(สาก) หรือ สาสน (สา-สะนะ) สุริยวงศ์, วรรณิการ (กาน)
สตี (สตี-หะ)

 การใช้ ไม่ทัณฑฆาตนี้ ต้องสังเกตตามวิธีอ่าน
ทั้ง จะอธิบายต่อไปข้างหน้า

 ควร จะสังเกตอีกข้อหนึ่ง คือ ถ้าตัวใดออกเสียง
เป็น ตัวสกกแล้ว ตัวนั้น ไม่ควรใส่ไม่ทัณฑฆาต แม้จะมีรูป สระ

ประสมอยู่ด้วย เช่น โพิ (โพก) ถ้าจะอ่านเป็น “โพ”
จึงเขียน “โพ” ถ้าจะอ่านว่าไม่ใสไม่ทัณฑฆาต เช่น
“โพธิ” จะอ่านเป็น “โพ-ธิ” ไปก็ได้ ขอแก้ว่าเขียน เช่นนี้
ได้ทุกคำ เช่น อลังการ, โภค, สุข นิธิ จะอ่านเรียงพยางค์เป็น
อลังกา-ระ, โภ-คะ, สุ-ชะ, นิ-ติ กันนี้ได้ ข้อนี้ต้องแล้ว
แต่วิธีอ่านก็จะอธิบายต่อไป

วิธีอ่าน

ข้อ ๔๖. คำภาษาไทยไทยมากมัก จะ อ่าน ตรงไปตรงมา
ไม่สู้ลำบาก คำที่อ่านพลัดพลองได้ต่าง ๆ นั้น มักเขียน
คำที่มาจากบาลี และ สันสกฤตเป็น พัน ควร สังเกตหลักต่อไปนี้

ข้อ ๔๗. คำ ทัว ๆ คำที่ประสม กับ ทัว ๆ นี้มีวิธี อ่านเป็น
๓ อย่าง คือ อ่านเป็นเสียง ‘วิ’ เสียง ‘วี’ และ เสียง ‘เวอ’
ทัว ๆ ที่เป็นต้นศัพท์ ออกเสียงเป็น วิ คือ ฤทธิ ฤชา,
ฤษา ที่ออกเสียงเป็น วี คือ ฤ (ไม่) ฤ็, ฤ่, ฤ้ ที่ออก
เสียงเป็น เวอ มีอยู่คำเดียว คือ ฤ๓ นอก จากนี้ ก็ประสมกับ
พยัญชนะ เป็น พัน ออกเสียงเป็น วิ บ้าง เป็น วี บ้าง ซึ่งควร
จะ สังเกต ดังนี้

(ก) ถ้าประสมกับตัว ก ท ท ป ศ ส ๖ ตัวนี้
ออกเสียงเป็น วิ ฤๅษฏีภา, ฤๅษณา อังฤๅษ, ฤๅษณา
(แสดง คำฤๅษณา) ฤๅษณ, ฤๅษฐิ, ฤๅษฐิ, ฤๅษณา (ถ้าเขียน
'ปริศนา' ใกล้กับศัพท์เดิมซึ่งเขียน ปุริศนา) ฤๅษณา, ศฤๅษการ,
ศฤๅษฏี เป็นต้น

(ข) ถ้าประสมกับตัวอื่นออกเสียงเป็น วิ เช่น ฤๅษท,
ฤๅษณ, ฤๅษฐิ, ฤๅษณา ฤๅษทฐิ ฤๅษทก ฤๅษทต เป็นต้น
แต่มีคำที่ขก เว้นบ้าง ดังนี้

อมฤๅษ อ่าม อมริๅก กัๅ, อมริๅก กัๅ เช่น สุรามฤๅษ,
พณๅ, อ่าม พรินๅก กัๅ พรินๅก กัๅ
มฤๅษ อ่าม มริๅก กัๅ มริๅก กัๅ

ข้อ ๔๘. คำพ้อง มีคำที่เขียนอย่างเดียวกัน แต่อ่าน
เสียงต่างกันอยู่มาก ควรสังเกตทั้งต่อไปนี้

(ก) พ้องกับอักษรนำหรืออักษรควบ เช่น คำ เขมา
เพลา โสน ฯลฯ ะอ่านเป็น เข-มา, เพ-ลา โสน (นสกก)
กัๅ หรือ ะอ่านเป็น เขๅมา, เพๅลา, โสๅน กัๅ คำเหล่านี้
ต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ

อนึ่งคำสระ อะ ในภาษาบาลีและสันสกฤต ท่านไม่ใช้
ประวิสรรชนี (นอกจากพยางค์ท้าย ทั้งกล่าวแล้ว) เพราะฉะนั้น

จึงพ้องกับอักษรนำหรืออักษรควบในภาษาไทย เช่น สมาคม, กวี
 สด ๑๒๑ คำเหล่านี้ต้องสังเกตรูปศัพท์เดิมเป็นหลัก คือ
 ถ้ารูปศัพท์เป็นอักษรประสมกัน มาเป็นไทยควรอ่านเป็นอักษรนำ
 หรืออักษรควบ เช่น สังขยา, เคียว, สวามี, สวัสดิ์ ๑๒๑ ถ้าศัพท์
 เดิมเป็นคำเรียงพยางค์ เช่น สมาทาน, สมาคม, กวี (ข้าง) พล
 ต้องอ่านเรียงพยางค์เป็น สมาทาน, สมาคม, กวี, พลเป็นต้น
 มีคำบางคำที่อ่านไม่ตรงตามหลักนี้ ควรสังเกตไว้เป็น
 พิเศษดังนี้

ศัพท์	อ่านตามหลัก	ไทยใช้อ่าน
เทศนา	เท-สะนา หรือ เทอสะนา	เทศ-สะนา (โดยมาก)
ศาสนา	สา-สะนา ,, ศาสสะนา	ศาส-สะนา
วาทนา	วา-สะนา ,, วาทสะนา	วาท-สะนา
สระ	สระ	สระ (อย่า) สระ (อักษร)
กนก	กะณะกะ หรือ กะนกะ	กะ-นกะ
ภาณิก	ภาณะกะ ,, ภาณิก	ภาณะ-กะ
สมาส	สะมาสะ ,, สะมาท	สะ-มาท
อนาค	อะนาท ,, อะนาท	อะ-นาท
คักราช	คัถะราชะ ,, คัถะราช	คัถะ-ราช

ศัพท์	อ่านตามหลัก	ไทยใช้อ่าน
สมัย	สมัย	สะสมัย
วิท	ระวิทระ หรือ ระวิก	ระหวิค
ไศล	ไธ—ละ	สละไศล (ไทยมาก)
อเนก	อะเนกะ .. อะเนก	อะเนก
สมรค	สะมັก	สะหมัก
สมุท	สะมุท	สะตุมุค
สรุปล	สะรุปล	สะหรุปล
ประโยชน์	ประ—โยค (ไม่หน้า)	ประโยค
ประโยชน์	ประ โยค ..	ประโยค
ประมาท	ประมาก ..	ประหมาก
ประวัติ	ประวัค ..	ประหวัค
กิลก	กิลก ..	กิลล
อติเรก	อะติเรก ..	อะติเหร
บัญญัติ	บັນยัค ..	บันยัค
สิริ	สิริ ..	สิหวิ
ศรี	ศรี ..	สี
อำมาตย์	อำมาก ..	อำตุม

อนึ่งคำตัว ท ควบ ร ที่มาจากบาลีและสันสกฤตควบ
เป็นเสียงควบแท้ เช่น นิตรา, อินทรีย์, จันทรา, อินทรา (ถ้า
เขียน จันทร, อินทร, อ่าน จัน-ทอน อิน-ทอน ก็ได้) ฯ ล ฯ
ถ้าเป็นคำไทย ต้องเป็นเสียง ช เช่น ทราบ (ชาบ) ทรง (ชง)
ทราบ (ชาม) ฯ ล ฯ

อนึ่งคำที่แผลงมาจาก อักษรควบ มัก จะออกเสียง วรรณ
ยุกต์อย่างอักษร ควบ ตามเดิม เช่น กราบ เป็น กำราบ (กราบ)
ควรา เป็น ค่ำวรา (ควร) ตรวา เป็น ล่ำวรา (ทรวก) ปราบ
เป็น บำราบ (หราบ) ทวี เป็น ค่ำวดี (ทวี) วัธ เป็น จำวัธ
(หวัธ) ทวีธ เป็น ค่ำวัธ (หวัธ) เสวรา เป็น ล่ำเร้า (เหวริค)
ฯ ล ฯ แต่มีบางคำ ที่ออกเสียงต่าง คือ ออกเสียงเป็น อักษร คำ
เช่น ปราศ เป็น บำราศ (วาศ) เป็นต้น คำเหล่านี้ ต้องอาศัย
รคำ เป็นหลัก

 ข้อนี้ให้พึงสังเกตเฉพาะคำที่แผลงมาจาก
อักษรควบ ถ้าแผลงมาจากอักษรกลางหรือสูง เสียง วรรณยุกต์
ก็เป็นอย่างปกติ คือไม่คงตามอักษรกลางหรือสูงเดิม เช่น
อาภ เป็น อำหา (ไม่ใช่หนหา) เกิด เป็น กำเนิด, โภทย์ เป็น
จำโนทย์, แภ เป็น จำแนก ฯ ล ฯ ถ้าอ่านเป็นเสียงอักษร
กลางหรือสูงตามเดิม ก็ต้องใช้ ห นำ เช่น ทิ เป็น คำหนิ,

แต่ทั้ง เป็น คำแห่ง, จำ เป็น จำหน่าย, กฎ เป็น กำหนดเป็นต้น

(๖) พ้อง กับ ตัว สกค คำ ขาด และ สันสกฤต ที่ ประสมสระ ย่อม ไม่ ใช้ ประวิตรชนิ เขียน แต่ ตัว พยัญชนะ เรียง กันไป เช่น ชนบท, บทจร, ชนนิ, กุศล ฯลฯ ถ้า อ่าน เป็น เสียง สกค ตัว ร สกค ต้อง ออกเสียง สระ เป็น ออ, นอก จาก ตัว ร สกค ต้อง ออกเสียง สระ อร เป็น โอะ ดังนี้ ชน—นะ บท, บท—ทะ—จน, ชน—นะนิ, กุศล ทั้ง ไ้ อธิบาย แล้ว ใน วิธี แผลงสระ, หรือ จะ อ่าน เรียง ตัว ตาม เกม เป็น สระนะทะ, มะทะจะระ, สระนะนิ, กุศลระก็ไ้, หรือ จะ อ่าน เรียง ตัว ย่าง, สกค ย่าง เป็น สระ—บท ฯลฯ ก็ไ้, และ คำ สระ อื่น ๆ ที่มี ตัว สกค ก็ มัก จะ อ่าน ไ้ หลาย ทาง เช่น นี้ เช่น สุข, นิติ จะ อ่าน เป็น สุข, นิต, หรือ ส—สระ, นิ—ติ ก็ไ้

การ ที่ จะ อ่าน คำ เหล่า นี้ ให้ ถูก ต้อง นั้น ต้อง สังเกตหลักดังต่อไปนี้

ตามวิธี คำสมาส ตาม จรรยาคำ ขาด และ สันสกฤต ที่เรานำมาใช้ ใน ภาษาไทย มัก จะ ใช้ พยางค์ ทำ เป็น ตัว สกค เช่น ราช, ภูมิ จร, ภาควิ, ภาณูณ์ ฯลฯ เช่น นี้ ก็ นิยม อ่าน กัน ว่า ราช, ภูมิ, จอน, ทาก, ภาณ ทั้ง นี้ ตาม ประกติ แต่ ถ้า มี คำ พ่วง ทำ เข้า อีก (ไทย มาก เป็น ขาด หรือ สันสกฤต ด้วย กัน)

รวมกันเข้า เป็นคำเดียว เรียกว่าคำสมาสแล้ว ต้องอ่านออกเสียง ตัวสะกดของคำหน้าด้วย ทั้งนี้ ราชการ, ภูมิศาสตร์, วรรณคดี, ชาติสัญญา, กาญจนบุรี ต้องอ่าน ราช-ชระ-กาน, ภู- (หรือ) ภู-มิ-สาท, จอ-ระกน, ชาติ-ตุ สัน-ยา, เป็นต้น ถ้า พยางค์ท้ายคำหน้าเป็นตัว การันต์มีไม่ทัณฑฆาต ก็ ต้องลด ไม่ทัณฑฆาตเสีย เพราะจะต้องอ่านตัวการันต์นั้น เช่น กาญจน์, เจกีย ถ้าเป็นคำสมาสต้องเขียน กาญจนบุรี, เจกียสถาน และอ่าน กาน-ระ-นะ-บุ-รี, เจ-กีย-ชะ-สะ-ถาน ทั้งนี้เป็นต้น เว้นไว้แต่คำประพันธ์ ซึ่งต้องการให้น้อย พยางค์ลง ไม่ให้อ่านตามนี้ จึงควรใส่ไม่ทัณฑฆาตไว้เช่น ทิพย์เนตร, สุริยวงศ์ ต้อง การให้อ่าน ทิพ-พะเนตร, สุ-ริ-วงศ์ ฯลฯ

ตามวิธีคำประพันธ์ คำประพันธ์ต้องการ สัมผัส คือ คล้องจองกันบ้าง, ต้องการให้น้อย พยางค์ หรือ มาก พยางค์ บ้าง, ต้องการ ครุฑๆ บ้าง, จึงได้มีวิธีอ่านคำได้แปลกไปจากปกติ เพื่อให้ถูก ตามข้อบังคับคำประพันธ์ เช่น คำว่า จันทร์ ถ้าต้องการ การให้มากพยางค์ออกไปหรือ จะให้รับ กับคำ ต้น ก็ลดไม่ทัณฑฆาตเสียอ่านเป็น จัน-ทอน, หรือ จัน-ทะระ ก็ได้ และคำว่า รว ถ้าต้องการเป็นสตุ ทั้ง ๒ ตัว ก็อ่านเป็น ระ-ระ, ถ้า

ต้องการ เป็นครูคำเดียว ก็อ่านจน, ถ้าต้องการ เป็นคำกรู อยู่
หน้า ลหุ อยู่หลัง ก็อ่านเป็น จอ—ระ ก็นี้เช่นกัน ในข้อนี้
ผู้ศึกษา ควรรู้จักข้อบังคับ ของคำประพันธ์ ให้รู้ว่าที่ไหน
สัมผัส กัน, ที่ไหนเป็นลหุ และที่ไหนเป็นครู ฯลฯ แล้ว
จึงอ่านให้ถูก ต้อง ตามข้อบังคับนี้ๆ

ข้อ ๔๔. วิธีอ่านเครื่องหมาย ต่าง ๆ มีเครื่องหมาย
ต่าง ๆ ที่ใช้ในวิธี หนังสือ ซึ่งควรผู้อ่าน จะรู้และอ่านให้ถูก
ต้อง ดังต่อไปนี้

(๑) เครื่องหมายที่เกี่ยวข้อง กับหนังสือ คือ

! เรียกอัศเจรีย์ ใช้เขียนไว้ หลังคำ ออกเสียง ซึ่งไม่อาจ
จะเขียนคำ นั้นให้ถูก ต้อง ตามเสียง ที่เป็นจริงได้ เช่น เออ!
เอ! พุทโธ! ก็นี้เช่นกัน ให้ผู้อ่านพยายามทำ จังหวะ และ
สำเนียงให้ถูก ต้อง ตามเป็นจริง

,, เครื่องหมาย ละ ใช้เขียนไว้ข้างล่างคำ, หมายถึง
ความว่าละ มาจากคำข้างบน กันนี้

ผ้าคลุม ราคาหลาละ ๔๐ สดากค์

,, ขาว ,, แขน,, ๕๐ ,,

เช่นนี้ บรรทัดล่าง ต้องอ่านตาม บรรทัดบนเพราะคำที่ละไว้
ว่า “ผ้าขาว ราคาแขนละ ๕๐ สดากค์” เป็นต้น

๑ เรียกขลุ่ยขนาดเล็ก ใช้เขียนข้างหลังคำที่ละไว้ ต้องอ่านได้ ข เช่น กรุงเทพฯ อ่าน กรุงเทพมหานคร, “พระราชวังบวรฯ” อ่าน “พระราชวัง บวรสถานมงคล,” “ไปรคเกล้าฯ” อ่าน “ไปรคเกล้าไปรคกระหม่อม,” เป็นต้น

๒ ๓ เรียกขลุ่ยขนาดใหญ่ ใช้เขียนไว้หลังคำที่ละไว้ เช่น “ร้านชำขายหอมกระเทียม ๑ ล ๑” หรือ “ข้าวพุกเจ้า ๑ ล ๑ ชโย” เมื่ออ่านถึง ๑ ล ๑ ต้องบอกว่า “ละ” ทั้งนี้ “ร้านชำขายหอมกระเทียม ละ” หรือ “ข้าวพุกเจ้า ละ ชะโย เป็นต้น

(๒) เครื่องหมายโบราณ คือ

๑	อ่านว่า	ข้าพเจ้า
๑ พล	..	พระเดชเจ้าท่าน
๑	..	ศก
๑	..	ศักราช
๑	..	ชา
๑	..	ฎีกา
๑	..	๓ ที่
๑	..	๗ ที่

(๓) เครื่องหมายที่เกี่ยวกับตัวเลข คือ

เลข ๑ ท้ายจำนวนเลขตั้งแต่ ๒ คำแห่งขึ้นไม่ให้อ่าน

ว่า "เอ็ด" เช่น ๑๑, ๒๑, ๓๐๑, ๑๐๐๑ ฯลฯ ให้อ่านว่า สิบเอ็ด, ยี่สิบเอ็ด, สามร้อยเอ็ด, พันเอ็ด เพราะถ้าอ่าน สิบหนึ่ง, ร้อยหนึ่ง ก็ตรงกับสิบเดียว, ร้อยเดียวไป

อ่านวันเดือนปี วัน ๒ ๑๑ คำ อ่านว่า วันจันทร์ (เลข ๒), เดือนธันวาคม สิบคำ, ถ้าเป็นข้างขึ้นเขียน ๒ ๑๐ คำ ต้องอ่านขึ้นสิบคำ

เลข ๑ อ่านอาทิตย์, ๒ จันทร์, ๓ อังคาร, ๔ พุธ, ๕ พฤหัสบดี, ๖ ศุกร์, ๗ เสาร์, ๘ ราหู, ๙ พระเกตุ, ๐ มฤคยู. เดือน ๑ อ่านเดือนธันวาคม, เดือน ๒ อ่านเดือนมกราคม ตัวเลข เดือนแปดต้องใช้เขียนดังนี้

อ่านตรงซาคา

เครื่องหมายรูป ๘ หักอ่านว่า 'ลักขณา' (เข้าใจว่าจะเป็นเลข ๘ ซึ่งหมายความว่า พระเกตุ แต่ในทวงเรียกว่า ลักขณา คือเวลาเกิดหรือทำการต่าง ๆ) ขึ้นต้นให้อ่านลักขณา ก่อน แล้วเรียง วาดังไป ตามลูกศร ดังนี้

ลักขณา อยู่ ราศีกัน, จันทร์ อยู่ ราศี ธนู ฯลฯ

วิธีอ่าน

๑๔๓

ชื่อ วาศี ทั้ง ๑๒ นั้นใช้เขียน เลข แทน คือ ๑ วาศีเมษ

เรียงไป จนถึง ๐ วาศีมีน.

ซึ่ง
อ่านต้นศร, $\frac{\text{ทำสิ่ง}}{\text{เฟื่อง}}$ | $\frac{\text{บาท}}{\text{สิ่ง}}$ $\frac{๒}{๑}$ | $\frac{๓}{๑}$ อ่านว่า ๕ ซึ่ง
 ไพ ๒

๓ ทำสิ่ง ๒ บาท สิ่ง เฟื่อง ๒ ไพ

มาตราอื่นๆ ใช้เขียนเรียงกันลงมา มากอยู่ข้างบนดังนี้

เพื่อที่ $\left. \begin{array}{l} \text{ไร่} \\ \text{งาน} \\ \text{วา} \\ \text{ศอก} \end{array} \right\}$ $\left. \begin{array}{l} ๓ \\ ๐ \\ ๕ \\ ๐ \end{array} \right\}$ อ่าน ๓ ไร่

๕๐ ตารางวา.

หน้าไม้ $\left. \begin{array}{l} \text{บก} \\ \text{วา} \\ \text{ศอก} \\ \text{คืบ} \\ \text{นิ้ว} \end{array} \right\}$ เช่นไม้ $\left. \begin{array}{l} ๒ \\ ๑ \\ ๐ \\ ๑ \\ ๕ \end{array} \right\}$ อ่าน ไม้ ๒ บก

๘ วา ๑ คืบ ๕ นิ้ว ทั้งนี้ เช่นนี้

คำแนะนำในการอ่านหนังสือ

ข้อ ๕๐. ข้อที่สี่นี้ ผู้เรียบเรียง ขอฝากคำแนะนำ
ในการอ่านหนังสือไว้ด้วย ที่จริงข้อนี้ไม่เกี่ยวแก่อักษรวิ
ลาย แต่เห็นว่า เป็นองค์คุณ อันสำคัญของผู้อ่าน คือ
แม้ว่าผู้อ่านจะอ่านหนังสือได้ถูกต้อง ตาม อักษรวิจิ ทั้งหมด แต่
ขาดลีลาในการอ่านทั้ง เรกล่าว ต่อไปนี้ ก็อาจจะทำให้เรื่อง
ที่อ่านไม่ไพเราะ และผู้ฟัง ก็จะไม่เข้าใจดี หรือเข้าใจเพี้ยน
ไป ไม่เป็นที่ถูกกึ่งหัวใจของผู้ฟัง ทำให้เสียคุณสมบัติ
ของผู้อ่าน และทั้งผู้แต่งเรื่องก็อ่านด้วย

ลีลาในการอ่านนั้น ควรเป็นดังนี้

ข้อสำคัญในการอ่านนั้น ต้องอ่านให้ชัดและให้ดังพอที่
ผู้ฟังจะได้ยินทั่วกัน แต่ไม่ได้ดังเกินไปจนเป็นรบกวน

(๑) ถ้าอ่านเรื่องร้อยแก้ว ควรอ่านดังนี้

(ก) พยายามให้เป็นเสียงพูด

(ข) คำขึ้นต้นความ ให้ดังและช้ากว่าปรกติเล็กน้อย
เพื่อให้ผู้ฟัง กลับจิต มาตั้งใจฟัง แล้วจึงผ่อนเสียงลงเป็น
ปรกติ และเร็วเข้าโดยลำดับ จนลงวรรคจึงหยุด และขึ้นต้น
อีกก็ให้ดังและช้าดังว่าแล้ว

Handwritten text in a non-Latin script, possibly Indic, located in the bottom left corner of the page. The text is written in a cursive style and is partially obscured by the page's texture and color variations.

